

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

19.10.2015

м. Київ

№ 1261

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
06 листопада 2015 р. за № 1391/27836

Про затвердження Інструкції про службу прикордонних нарядів Державної прикордонної служби України

Відповідно до статей 19 та 20 Закону України "Про Державну прикордонну службу України", з метою врегулювання порядку організації і несення служби прикордонними нарядами Державної прикордонної служби України

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Інструкцію про службу прикордонних нарядів Державної прикордонної служби України, що додається.
2. Департаменту юридичного забезпечення МВС (Горбась Д. В.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.
3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на Голову Державної прикордонної служби України генерал-полковника Назаренка В. О.

Міністр

А. Б. Аваков

ПОГОДЖЕНО:

Міністр оборони України

С. Т. Полторак

Перший заступник Голови -
керівник АТЦ при СБ України
генерал-лейтенант

В. Маліков

**Перший заступник Генерального
прокурора України
державний
радник юстиції 3 класу**

Ю. Севрук

**Голова Державної
прикордонної служби України**

В. О. Назаренко

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства внутрішніх справ
України
19 жовтня 2015 року N 1261

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
06 листопада 2015 р. за N 1391/27836

ІНСТРУКЦІЯ про службу прикордонних нарядів Державної прикордонної служби України

I. Загальні положення

1. Основи служби прикордонних нарядів

1. Ця Інструкція визначає основні завдання, права, обов'язки та порядок організації служби прикордонних нарядів з охорони державного кордону і під час виконання завдань, спрямованих на реалізацію функцій Державної прикордонної служби України.
2. Інструкція розроблена відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, Кримінального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, статутів Збройних Сил України, Законів України "Про Державну прикордонну службу України", "Про державний кордон України", "Про прикордонний контроль", постанови Кабінету Міністрів України від 27 липня 1998 року N 1147 "Про прикордонний режим".
3. Прикордонним нарядом є одна або кілька озброєних чи спеціально екіпірованих уповноважених службових осіб Державної прикордонної служби України, які безпосередньо виконують завдання з охорони державного кордону України або здійснюють інші повноваження у випадках, передбачених Законом України "Про Державну прикордонну службу України".
4. Прикордонні наряди можуть виконувати завдання спільно з військовослужбовцями Збройних Сил України, Національної гвардії України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, посадовими особами правоохоронних органів, контрольних органів і служб у пунктах пропуску (пунктах контролю, контрольних

пунктах в'їзду - виїзду), членами громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, а також із представниками прикордонної охорони суміжних держав, на території України та за її межами, у порядку, визначеному міжнародними договорами України.

5. Прикордонні наряди виконують завдання самостійно або у складі змін прикордонних нарядів.

2. Засоби, які використовують та застосовують прикордонні наряди під час несення служби

1. Прикордонні наряди під час несення служби використовують та застосовують: зброю; спеціальні засоби; технічні засоби охорони державного кордону; техніку; засоби (комплекси) телекомунікації та інформаційно-телекомунікаційні системи; фортифікаційні, інженерні споруди і загородження; службових собак; прилади радіаційної, хімічної розвідки і дозиметричного контролю.

Прикордонники зі складу прикордонних нарядів застосовують зброю, спеціальні засоби в порядку, передбаченому Інструкцією про застосування зброї, бойової техніки, озброєння кораблів (катерів), літаків і вертольотів Державної прикордонної служби України, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу під час охорони державного кордону та виключної (морської) економічної зони України, затвердженою наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України від 21 жовтня 2003 року N 200, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 22 жовтня 2003 року за N 963/8284.

2. Зброя використовується для ураження живих цілей і техніки противника, кораблів, літаків (вертольотів) та інших об'єктів.

3. Спеціальні засоби використовуються для затримання, конвоювання і охорони правопорушників, подолання протидії законним вимогам прикордонних нарядів, зупинки транспортних засобів, захисту населення та самозахисту прикордонників від нападу та інших дій, що становлять загрозу здоров'ю та життю людей.

До спеціальних засобів належать засоби індивідуального захисту (шоломи, бронежилети, одяг, виготовлений з кевлару, протиударні та броньовані щити); засоби активної оборони (гумові кийки, наручники, засоби зв'язування, електрошочкові пристрої, пістолети (револьвери) під патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, упаковки з препаратами сльозогінної та дратівної дії (газові балончики), газові пістолети (револьвери) та патрони до них; світлошумові пристрої відвертальної дії); засоби для примусової зупинки автотранспорту.

4. Технічні засоби охорони державного кордону (сигналізаційні засоби (комплекси, системи, прилади), технічні засоби спостереження, засоби освітлення, технічні засоби прикордонного контролю) відповідно до їх призначення та вимог спеціальних інструкцій використовуються для підвищення ефективності несення служби прикордонними нарядами з охорони державного кордону.

Сигналізаційні засоби (комплекси (системи) охорони протяжних ділянок, локальних ділянок; сигналізаційні прилади; концентратори охоронної сигналізації) використовуються для забезпечення дистанційного контролю за рубежами (напрямами, ділянками, об'єктами, периметрами об'єктів), що охороняються, прикриття державного

кордону на напрямках протиправної діяльності правопорушників, прикриття окремих ділянок (об'єктів) у місцях несення служби прикордонними нарядами.

Технічні засоби спостереження використовуються для ведення візуального, тепловізійного та радіотехнічного спостереження за місцевістю та об'єктами вдень і вночі, розпізнавання та ідентифікації (класифікації) виявлених цілей, відео- та фотодокументування дій виявлених цілей, а також водіння автомобільної техніки в темний час доби.

Засоби освітлення використовуються для забезпечення візуального спостереження і розпізнавання цілей у темний час доби і включають стаціонарні та рухомі прожекторні станції, прожектори заливного світла, освітлювальні прилади індивідуального користування (слідові ліхтарі).

Технічні засоби прикордонного контролю використовуються для підвищення ефективності перевірки паспортних документів, огляду транспортних засобів та вантажів, виявлення зброї, наркотичних та вибухових речовин.

5. Автомобільна та бронетанкова техніка використовується для підвищення маневрених можливостей прикордонних нарядів, доставки їх до місця несення служби, забезпечення дій під час пошуку (переслідування) правопорушників, забезпечення особистої безпеки під час відбиття збройних вторгнень, нападів, ліквідації диверсійно-розвідувальних груп, а також виконання інших завдань.

Авіаційна техніка (вертольоти) використовується для ведення пошуку правопорушників, здійснення повітряного патрулювання державного кордону, виключної (морської) економічної зони та територіального моря (у тому числі за допомогою безпілотних авіаційних систем), здійснення транспортних (санітарних) перевезень, а також виконання інших завдань відповідно до вимог чинного законодавства.

Прикордонні катери (катери, човни, у тому числі гумові та на повітряній подушці) використовуються для несення служби прикордонними нарядами на морі, річках, озерах та інших водоймах, охорони іноземних суден у портах і на рейдах портів, доставки прикордонних нарядів на острови і віддалені ділянки, а також виконання інших завдань.

6. Засоби (комплекси) телекомунікації та інформаційно-телекомунікаційні системи використовуються для забезпечення безперервного обміну інформацією з органами управління Державної прикордонної служби України, безперервного управління службою на ділянці відповідальності, накопичення і обробки інформації, зв'язку із сусідніми прикордонними нарядами, літаками, вертольотами, кораблями та катерами, місцевими органами влади, взаємодіючими органами, цивільними суднами та військовими кораблями.

7. Фортифікаційні, інженерні споруди та загородження використовуються для фіксації ознак правопорушень, ускладнення дій правопорушників та створення сприятливих умов для несення служби прикордонними нарядами, ефективного застосування озброєння і технічних засобів охорони державного кордону, транспорту, забезпечення особистої безпеки та підвищення захисту прикордонних нарядів від засобів ураження.

8. Службові собаки (розшукові, спеціальні та мінно-розшукові) залежно від спрямованості їх підготовки використовуються для підвищення можливостей прикордонних нарядів щодо виявлення та затримання правопорушників, виявлення наркотичних засобів,

вибухових речовин та пристроїв, стрілецької зброї та боєприпасів, охорони певних ділянок місцевості та об'єктів, виконання інших завдань.

9. Прилади радіаційної розвідки та дозиметричного контролю використовуються прикордонними нарядами для вимірювання потужності еквівалентної дози гамма- та рентгенівського випромінювання, поверхневої потужності потоку бета-частинок, часу накопичення еквівалентної дози, виявлення радіоактивних речовин і ядерних матеріалів під час несення служби.

Прилади хімічної розвідки використовуються прикордонними нарядами для ведення хімічної розвідки, виявлення отруйних та сильнодіючих отруйних речовин та їх парів, класифікації виявлених отруйних речовин.

3. Підготовка прикордонних нарядів до несення служби

1. Підготовка прикордонних нарядів до несення служби та їх інструктаж організуються і здійснюються відповідно до вимог актів організаційно-розпорядчого характеру Державної прикордонної служби України і цієї Інструкції.

2. Особовий склад підрозділу охорони державного кордону (далі - підрозділ охорони кордону), який заступає на службу в складі прикордонних нарядів, повинен знати:

законодавство України і міжнародні договори України, нормативно-правові акти та акти організаційно-розпорядчого характеру, що регламентують охорону державного кордону в обов'язі, необхідному для виконання службових обов'язків;

місцевість, точне проходження на ній державного кордону, стики і розмежувальні лінії, номери і місця розташування прикордонних (інформаційно-попереджувальних) знаків на ділянці підрозділу охорони кордону, дороги, стежки, перевали, розташування населених пунктів, залізничних та автобусних станцій, аеропортів (аеродромів), портів, пристаней, причалів, пунктів базування (встановлені повітряні коридори перельоту державногноручнико кордону, рекомендовані курси, морські коридори), райони проведення робіт;

ділянки сусідніх підрозділів охорони кордону до місця їхнього розташування;

приховані підступи до кордону, можливі місця укриття правопорушників, напрямки, на яких відбувалися незаконні перетинання державного кордону, здійснювалися провокації на ділянці підрозділу охорони кордону;

зони стійкого радіозв'язку, видимості й чутності зорових і звукових сигналів, уміти вільно орієнтуватися на ділянці підрозділу охорони кордону в будь-який час року і доби, за різних погодних умов, визначати азимут (пеленг) на ціль;

режим державного кордону, прикордонний режим, режим у пунктах пропуску (пунктах контролю, контрольних пунктах в'їзду-виїзду), документи на право в'їзду та перебування громадян України, іноземців та осіб без громадянства у прикордонній смузі та контрольованому прикордонному районі;

проходження фарватеру, тальвегу, прибіїні і відбіїні місця на прикордонних річках, режим припливів та відпливів і можливі зміни режиму річок, озер та інших водойм, місця,

небезпечні для руху, райони промислу, місця водокористування і бродів, а також належність островів на ділянці підрозділу охорони кордону;

місця розташування на ділянці відповідальності підрозділу охорони кордону: громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону; підрозділів Збройних Сил України та інших військових формувань і правоохоронних органів, а також органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

місця дислокації підрозділів прикордонної охорони суміжної держави;

порядок виявлення правопорушників, сліди та інші ознаки їх перебування на місцевості;

порядок застосування зброї, бойової техніки, спеціальних засобів та використання заходів фізичного впливу;

технічні засоби охорони державного кордону, що використовуються складом прикордонного наряду, та порядок їх експлуатації;

документи, які регламентують ведення переговорів за допомогою телефонного і радіозв'язку;

заходи безпеки під час несення служби.

3. Підготовка прикордонників до несення служби у прикордонних нарядах поділяється на завчасну та безпосередню.

4. Завчасна підготовка здійснюється під час проведення планових занять та тренувань, інструктажів, заходів роботи з особовим складом, самостійного вивчення прикордонниками службових документів і навчальних посібників, обслуговування озброєння, техніки, тренувань службових собак.

5. Безпосередня підготовка прикордонних нарядів до несення служби починається за 30 - 40 хвилин до отримання наказу на охорону державного кордону.

Керівництво безпосередньою підготовкою прикордонних нарядів до несення служби покладається на старшого зміни прикордонних нарядів (помічника старшого зміни прикордонних нарядів) або особу, призначену начальником підрозділу охорони кордону.

6. Під час безпосередньої підготовки прикордонних нарядів до несення служби можуть проводитись такі заходи:

перевірка наявності особового складу, його зовнішнього вигляду;

доведення до особового складу нових даних обстановки на ділянці відповідальності підрозділу охорони кордону;

вивчення особовим складом змін основних нормативних документів з питань організації охорони державного кордону;

перевірка теоретичної та практичної підготовки особового складу з питань порядку несення служби прикордонними нарядами, використання зброї і спецзасобів, знання профілів ризику;

доведення заходів безпеки під час несення служби;

проведення тренувань з особистої безпеки та застосування сили, застосування технічних засобів охорони державного кордону, засобів (комплексів) телекомунікації та інформаційно-телекомунікаційних систем, а також слідознавства, ідентифікації особи, виявлення підроблених документів (залежно від видів прикордонних нарядів);

розв'язання тактичних задач щодо дій прикордонного наряду у разі зміни обстановки;

проведення рольових ігор щодо дій прикордонного наряду у ситуаціях, що можуть виникнути під час несення служби;

заходи роботи з особовим складом;

підготовка до служби озброєння, технічних засобів, службових собак, техніки (автомобільної, бронетанкової, прикордонного катера);

проведення інструктажу.

7. Під час інструктажу прикордонним нарядам доводяться:

обстановка на ділянці підрозділу охорони кордону, сусідніх підрозділів, факти протиправної діяльності за минулу добу, відомості про можливі правопорушення, характеристика пасажиро-транспортного потоку;

рішення на охорону державного кордону в обсязі, що стосується прикордонних нарядів;

категорії осіб і транспортних засобів, щодо яких слід проводити контроль другої лінії;

порядок дій у разі зміни обстановки, виявлення правопорушників, ознак незаконного перетинання державного кордону, осіб, яким у встановленому порядку заборонено в'їзд в Україну або щодо яких є доручення уповноважених органів державної влади, предметів та матеріалів, заборонених для переміщення через державний кордон, тайників та схованок у транспортних засобах, викрадених транспортних засобів;

сили і засоби для реагування на зміни обстановки, їх завдання на період служби;

порядок підтримання прикордонними нарядами взаємодії між собою, з прикордонними нарядами від сусідніх підрозділів охорони кордону, а також зі співробітниками (підрозділами) правоохоронних органів (Збройних Сил України), що виконують завдання в районі несення ними служби;

основні заходи безпеки під час несення служби.

8. Після безпосередньої підготовки прикордонні наряди отримують зброю, екіпіруються та шикуються для отримання наказу на охорону державного кордону.

9. Прикордонний наряд, який прибув для отримання наказу на охорону державного кордону, зобов'язаний мати справне спорядження, бути озброєним та екіпірованим.

Якщо це викликано службовою необхідністю, то за рішенням начальника підрозділу охорони кордону прикордонники можуть виконувати покладені на них завдання у складі прикордонного наряду не у форменому одязі.

Виділений у наряд службовий автотранспорт, прикордонні катери мають бути у справному стані, заправлені паливом. Прикордонники, за якими закріплені службові собаки, повинні підготувати їх і своєчасно вивести в установлене місце.

4. озброєння та екіпіровка прикордонних нарядів

1. Прикордонники зі складу прикордонних нарядів озброюються закріпленою за ними штатною зброєю і отримують установлену кількість боєприпасів.

У разі ускладнення обстановки прикордонні наряди можуть озброюватися груповою зброєю, ручними гранатами, додатковим запасом боєприпасів.

2. Екіпіровкою прикордонних нарядів є спеціальні, технічні та інші засоби, якими забезпечуються прикордонні наряди з метою підвищення ефективності служби та забезпечення їх безпеки.

3. Загальний порядок озброєння та екіпірування спеціальними засобами прикордонних нарядів щороку визначається наказом органу охорони державного кордону (загону морської охорони), а в окремих випадках - рішенням начальника територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, або Голови Державної прикордонної служби України.

4. Екіпіровка та засоби посилення для кожного прикордонного наряду визначаються начальником підрозділу охорони кордону (старшим зміни прикордонних нарядів) або особою, призначеною для віддачі наказу на охорону державного кордону прикордонним нарядам, з урахуванням їх виду, складу та завдань.

5. обов'язковими засобами (елементами) екіпіровки для кожного виду прикордонного наряду, який несе службу на ділянці підрозділу охорони кордону, є:

наручники (засоби зв'язування), індивідуальні перев'язувальні пакети (бинти стерильні), розвантажувальні жилети - на кожного прикордонника;

гумові кийки або пристрої для відстрілу патронів з гумовою кулею, газові пістолети, газові балончики, електрошокові пристрої - окремим прикордонникам за потреби;

засоби зв'язку, сигнальні пістолети з комплектом сигнальних патронів, прилади спостереження, ліхтарі акумуляторні слідові, компаси - не менше однієї одиниці кожного найменування на прикордонний наряд.

Винятком є прикордонні наряди, які здійснюють прикордонний контроль, охорону певної ділянки або території шляхом дистанційного контролю за допомогою технічних засобів охорони кордону, перевірку інших прикордонних нарядів, забезпечують цілодобове функціонування та обслуговування засобів телекомунікацій і компонентів інформаційно-телекомунікаційних систем або несуть службу в центрі управління службою підрозділу охорони кордону. Екіпірування вищевказаних прикордонних нарядів визначається начальником підрозділу охорони кордону з урахуванням вимог міжнародних документів, законодавства України та умов несення служби.

6. Залежно від обстановки склад прикордонних нарядів додатково екіпірується: броньованими жилетами, захисними шоломами, щитами, спальними мішками, малими піхотними лопатами, індивідуальними аптечками, приладами дозиметричного контролю - на кожного прикордонника.

7. Крім того, окремі види прикордонних нарядів можуть забезпечуватись комплектами контрольних постів (шлагбаум, дорожні знаки обмеження швидкості зі стійками), засобами для примусової зупинки автотранспорту, дисками з червоним світлоповертачем, жилетами зі світлоповертаючими стрічками, сигналізаційними приладами, сигналізаційними системами охорони локальних ділянок, відеокамерами, фотоапаратами, диктофонами, предметами для збереження відбитків і слідів на місцевості та предметах, навігаційними приладами, наметами.

II. Служба прикордонних нарядів

1. Старший прикордонного наряду

1. Кожний прикордонний наряд, до складу якого входять два і більше прикордонників, очолює старший прикордонного наряду (далі - старший наряду).

2. Старшими нарядів можуть бути призначені офіцери та військовослужбовці з числа сержантського, старшинського чи рядового складу або працівники Державної прикордонної служби України, які пройшли відповідну підготовку, здали заліки та допущені до самостійного несення служби старшим прикордонного наряду наказом начальника прикордонного загону (окремого контрольно-пропускового пункту).

3. Прикордонник, призначений старшим наряду, з часу оголошення про це йому особою, яка віддавала наказ на охорону державного кордону, і до доповіді про виконання поставленого завдання, здачі озброєння, боєприпасів та предметів екіпіровки є прямим начальником для особового складу прикордонного наряду.

4. Старший наряду несе повну відповідальність за охорону визначеної ділянки, точне виконання наказу на охорону державного кордону, дії і дисципліну підпорядкованих йому на період служби прикордонників.

5. Старший наряду зобов'язаний:

знати й застосовувати положення документів, які регламентують охорону державного кордону в частині, що його стосується, а також положення цієї Інструкції;

організувати службу прикордонного наряду відповідно до одержаного наказу;

неухильно стежити за дотриманням складом прикордонного наряду дисципліни та правопорядку;

забезпечити готовність до дій і пильне несення служби прикордонним нарядом;

постійно здійснювати контроль за діями підпорядкованих йому прикордонників і керувати прикордонним нарядом;

організовувати взаємодію всередині наряду та підтримувати її із сусідніми прикордонними нарядами, а також з нарядами (співробітниками, підрозділами) Збройних

Сил України, правоохоронних органів, громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, які виконують службові завдання в районі несення служби;

підтримувати постійний зв'язок з підрозділом охорони кордону;

забезпечувати правильне застосування складом прикордонного наряду зброї, спеціальних засобів, заходів фізичного впливу, використання озброєння, техніки і службових собак;

забезпечити точне виконання складом прикордонного наряду заходів маскуванню і дотримання слідового режиму;

постійно піклуватися про життя і здоров'я підпорядкованих йому прикордонників;

забезпечити виконання складом прикордонного наряду заходів безпеки під час несення прикордонної служби та поводження зі зброєю.

6. Старший наряду має право:

визначати завдання зі служби підпорядкованим йому прикордонникам і вимагати їх виконання;

самостійно, у рамках отриманого наказу приймати рішення на охорону призначеної ділянки, а також, виходячи з обстановки, що складається, на переслідування і затримання правопорушників;

визначати додаткові сигнали для керування прикордонним нарядом і підтримання взаємодії між прикордонниками;

у разі відсутності зв'язку приймати рішення про зміну маршруту руху чи самостійне залишення ділянки, яка охороняється (місця несення служби), у випадках, передбачених пунктом 10 глави 2 цього розділу;

звертатися за потреби до військовослужбовців Збройних Сил України, представників правоохоронних органів, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, посадових осіб підприємств, установ, організацій і громадян України з питань, що належать до їх компетенції;

здійснювати керівництво діями військовослужбовців Збройних Сил України, представників правоохоронних органів, членів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, якщо вони входять до складу прикордонного наряду;

надавати пропозиції щодо заохочення (накладення стягнення) складу прикордонного наряду за результатами служби.

7. Одержавши наказ на охорону державного кордону, старший наряду повинен з'ясувати завдання і знати:

вид наряду та завдання, що покладаються на нього;

ділянку (район) або місце несення служби і маршрут руху до нього;

термін і способи несення служби;

місця (райони) несення служби сусідніх прикордонних нарядів і нарядів (посадових осіб, підрозділів) Збройних Сил України, правоохоронних органів, громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, які виконують службові завдання в районі несення служби, і як взаємодіяти з ними;

як підтримувати взаємодію з державними контрольними органами і службами, які здійснюють контроль у пункті пропуску (пункті контролю, контрольному пункті в'їзду-виїзду);

імовірні маршрути руху та можливі місця укриття правопорушників;

можливий обсяг та характер пасажиро-транспортного потоку через державний кордон України, його можливі зміни;

можливий характер дій правопорушників;

на яку категорію осіб, транспортних засобів та вантажів звернути особливу увагу під час здійснення прикордонного контролю, відносно яких осіб проводити заходи контролю другої лінії;

як застосовувати зброю, озброєння і техніку, службових собак;

як діяти під час локалізації конфліктних, нестандартних (кризових) ситуацій у пункті пропуску (пункті контролю, контрольному пункті в'їзду-виїзду);

яким чином підтримувати зв'язок з підрозділом охорони кордону, звідки і через який час очікувати підтримку;

перепустку, відгук і розпізнавальні знаки.

8. Прибувши на ділянку, що охороняється (до місця несення служби), старший наряду вказує порядок прийняття ділянки під охорону, способи несення служби, порядок взаємодії, сигнали управління та своє місце у складі прикордонного наряду.

9. Під час виконання завдань в умовах різкого загострення обстановки, районах проведення антитерористичних операцій, наявності загрози збройного нападу та вторгнення на територію України, нападу на прикордонний наряд озброєних злочинців старший наряду під час організації служби складом прикордонного наряду повинен дотримуватись вимог Бойового статуту Сухопутних військ, затвердженого наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 29 грудня 2010 року N 575.

10. Старший наряду в найкоротший строк доповідає черговому підрозділу охорони кордону (старшому зміни прикордонних нарядів або начальнику підрозділу охорони кордону) про:

збройний напад та вторгнення, збройні та інші провокації на державному кордоні;

поранення (травмування) або загибель прикордонників;

виявлення правопорушників, ознак порушення чи підготовки до порушення законодавства про державний кордон України;

появу транспортних засобів, невідомих осіб поблизу державного кордону, які своїми діями заслуговують на увагу (викликають підозру);

маневри військ і стрілянину поблизу державного кордону;

зникнення, спроби псування, крадіжки і перенесення прикордонних знаків, а також про інші порушення режиму державного кордону;

надходження сигналу тривоги від сигналізаційного приладу;

виявлення повітряних цілей за формою, встановленою Інструкцією з організації взаємного обміну інформацією про повітряну обстановку між командними пунктами, підрозділами Збройних Сил України та органами, підрозділами Державної прикордонної служби України, затвердженою наказом Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України від 02 жовтня 2013 року N 667/ДСК/945/ДСК, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 23 жовтня 2013 року за N 1800/24332;

виникнення або загрозу виникнення стихійного лиха;

усі незвичайні явища на суміжній території;

вихід з ладу прикордонного катера, місце його перебування та погодні умови;

зміну місця несення служби або зняття з ділянки, що охороняється;

порушення дисципліни підпорядкованими йому на час служби прикордонниками, а також про події, що сталися.

11. Під час несення служби на березі моря (прикордонної річки, озера чи іншої водойми) старший наряду, крім того, негайно доповідає про виявлення в зоні бачення надводних цілей і їх дії за формою, встановленою Інструкцією щодо спостереження, оповіщення та донесення у Прикордонних військах України на морській (річковій) ділянці державного кордону і у виключній (морській) економічній зоні, затвердженою наказом Державного комітету у справах охорони державного кордону України від 07 грудня 1997 року N 460, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 30 грудня 1997 року за N 630/2434; викинутих на берег трупів, рятувальних кругів і жилетів та інших предметів, що становлять службовий інтерес.

12. Під час несення служби старший наряду особливу увагу звертає на підтримання наряду в постійній готовності до дій. Вона полягає у здатності наряду в будь-яких умовах обстановки негайно розпочати переслідування правопорушників, затримати їх, а в умовах, коли правопорушники чинять збройний опір, уміло застосувати зброю.

13. Старший наряду керує нарядом сигналами (в тому числі візуальними), командами, які подаються жестами, голосом або засобами зв'язку.

14. Прикордонникам, які допустили порушення на службі, виявили особисту недисциплінованість, не забезпечили дотримання підлеглими дисципліни, допустили

приховування інформації про її порушення, може бути скасовано допуск до самостійного несення служби старшим прикордонного наряду.

2. Організація несення служби прикордонними нарядами

1. Час несення служби прикордонним нарядом рахується з моменту отримання наказу на охорону державного кордону до доповіді старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону або визначеній ним особі) про прибуття з ділянки відповідальності та результати несення служби.

2. Прикордонні наряди підпорядковуються начальнику прикордонного загону (окремого контрольно-пропускного пункту), його першому заступнику - начальнику штабу, начальнику підрозділу охорони кордону, його першому заступнику, старшому зміни прикордонних нарядів та посадовій особі, яка віддала наказ на охорону державного кордону.

Якщо прикордонний наряд очолює начальник підрозділу охорони кордону, він підпорядковується тільки начальнику прикордонного загону (окремого контрольно-пропускного пункту) та його першому заступнику - начальнику штабу.

Якщо старшим прикордонного наряду призначається прикордонник підрозділу охорони кордону, який за посадою є старший, ніж старший зміни прикордонних нарядів, то він підпорядковується начальнику прикордонного загону (окремого контрольно-пропускного пункту), його першому заступнику - начальнику штабу та начальнику підрозділу охорони кордону.

Якщо прикордонний наряд очолюють офіцери управління прикордонного загону (окремого контрольно-пропускного пункту), регіонального управління або Адміністрації Держприкордонслужби, він підпорядковується начальнику відповідного органу управління та посадовій особі, яка віддала наказ на охорону кордону (підписала службове завдання).

Прикордонний наряд також виконує розпорядження осіб, які прибули для перевірки несення ним служби, за винятком розпоряджень про переміщення на іншу ділянку і про зняття з ділянки, що охороняється, раніше встановленого в наказі часу.

3. Наказ на охорону державного кордону віддається прикордонним нарядам усно або письмово, у тому числі з використанням технічних засобів зв'язку.

Наказ на охорону державного кордону повинен бути сформульований чітко і не може допускати подвійного тлумачення.

Якщо прикордонний наряд очолює начальник підрозділу охорони кордону, то наказ на охорону державного кордону очолюваному ним прикордонному наряду він видає особисто. У такому випадку час несення служби прикордонним нарядом рахується з моменту віддання наказу складу прикордонного наряду до моменту прибуття у підрозділ охорони кордону та доведення результатів несення служби до старшого зміни прикордонних нарядів.

Наказ офіцерам зі складу прикордонного наряду, які вищі за посадою від старшого зміни прикордонних нарядів, видає офіцер, вищий від них за посадою.

4. Перед віддачею наказу на охорону державного кордону посадова особа, яка віддає наказ, повинна впевнитись у готовності особового складу до виконання визначених завдань, опитати особовий склад про стан здоров'я, перевірити його озброєння та екіпіровку.

Під час віддання наказу повинен бути присутній черговий підрозділу охорони кордону.

Старший машини (водій, екіпаж катера) отримує наказ одночасно з нарядом, який доставляється ним до місця несення служби.

5. Отримавши наказ, прикордонники з'ясовують отримане завдання, ставлять запитання, якщо вони виникають.

6. Кожен прикордонник під час несення служби у прикордонному наряді відповідає за точне та своєчасне виконання покладених на нього завдань та обов'язків.

7. Під час несення служби прикордонні наряди зобов'язані:

нести службу відповідно до вимог отриманого наказу на охорону державного кордону;

стежити за сигналами, що подаються з підрозділу на ділянку та з ділянки у підрозділ, та діяти за ними;

постійно підтримувати зв'язок з підрозділом охорони кордону;

у випадку виникнення пожежі на ділянці місцевості, яка безпосередньо прилягає до державного кордону, і якщо є загроза поширення пожежі на суміжну територію - вживати заходів щодо її гасіння;

надавати, не припиняючи виконання одержаного завдання, необхідну допомогу потерпілим на ділянці, що охороняється, з подальшою доповіддю старшому зміні прикордонних нарядів або черговому підрозділу охорони кордону;

суворо виконувати заходи маскуванню і безпеки під час несення служби та дотримуватися слідового режиму;

здійснювати постійний контроль за повітряним простором (водною поверхнею) на визначеній ділянці;

припиняти будь-які спроби незаконної зміни проходження лінії державного кордону України;

у взаємодії з відповідними правоохоронними органами припиняти збройні конфлікти та інші провокації на державному кордоні України;

у взаємодії із підрозділами Збройних Сил України та інших військових формувань брати участь у відбитті вторгнення або нападу на територію України;

брати участь у виконанні заходів територіальної оборони, а також заходів, спрямованих на додержання правового режиму воєнного і надзвичайного стану;

виявляти та припиняти кримінальні та адміністративні правопорушення, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Державної прикордонної служби України;

здійснювати контроль за дотриманням режиму державного кордону, прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску через державний кордон та в контрольних пунктах в'їзду-виїзду;

здійснювати самостійно або у взаємодії зі співробітниками органів внутрішніх справ і Служби безпеки України в межах контрольованих прикордонних районів контроль за дотриманням іноземцями та особами без громадянства, а також біженцями, особами, які потребують додаткового захисту, та особами, яким надано притулок в Україні, установлених правил перебування на її території;

приймати заяви про визнання осіб біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, у порядку, визначеному Законом України "Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту";

охороняти та конвоювати затриманих осіб і плавзасоби;

брати участь у взаємодії із посадовими особами (підрозділами) органів Служби безпеки України, внутрішніх справ та інших правоохоронних органів у боротьбі з тероризмом;

інформувати органи державної влади та громадян про аварії, пожежі, катастрофи, стихійне лихо та інші надзвичайні події на державному кордоні України, у прикордонній смузі та в контрольованих прикордонних районах;

здійснювати прикордонний контроль і пропуск осіб, транспортних засобів, вантажів у пунктах пропуску через державний кордон та в контрольних пунктах в'їзду-виїзду відповідно до вимог Закону України "Про прикордонний контроль", нормативно-правових актів та актів організаційно-розпорядчого характеру Міністерства внутрішніх справ України, Державної прикордонної служби України;

здійснювати самостійно або разом із спеціально уповноваженими на те органами державної влади і посадовими особами контроль у районах несення служби за збереженням природних ресурсів і підводної культурної та археологічної спадщини, додержанням правил промислової та іншої діяльності, охороною довкілля.

8. Під час участі у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом, припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій, прикордонні наряди можуть виконувати інші завдання в межах повноважень, наданих Державній прикордонній службі України законодавством України.

9. Під час виконання завдань прикордонні наряди мають право:

розташовуватися, пересуватися на будь-яких ділянках місцевості, перебувати на земельних ділянках, у житлових та інших приміщеннях громадян за їх згодою або без їх згоди у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, а також на території і в приміщеннях підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності з повідомленням про це їх адміністрації;

перевіряти в осіб, які прямують через державний кордон України, документи на право в'їзду в Україну або виїзду з України, робити в них відповідні відмітки і у випадках, передбачених законодавством, тимчасово їх затримувати або вилучати;

шляхом опитування осіб з'ясувати підстави для перетинання державного кордону України, в'їзду на тимчасово окуповану територію або виїзду з неї, не пропускати через державний кордон України, на тимчасово окуповану територію або з неї осіб без дійсних документів на право перетинання кордону або для в'їзду на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї, осіб, які надали завідомо неправдиві відомості під час одержання зазначених документів, осіб, яким Державною прикордонною службою України за порушення законодавства з прикордонних питань та про правовий статус іноземців чи за мотивованим письмовим рішенням суду та правоохоронних органів не дозволяється в'їзд в Україну або тимчасово обмежено право виїзду з України, робити в документах зазначених осіб відповідні відмітки;

самостійно, а в разі перебування транспортних засобів, товарів та інших предметів, що переміщуються через державний кордон України, під митним контролем - разом з компетентними органами проводити відповідно до законодавства огляд, у разі потреби - і супроводження зазначених транспортних засобів, товарів та предметів;

здійснювати згідно з дорученнями уповноважених органів державної влади України затримання в пунктах пропуску осіб, які прямують через державний кордон України, осіб, які прямують через контрольні пункти в'їзду-виїзду та розшукуються за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, переховуються від органів досудового розслідування та суду, ухиляються від відбуття кримінального покарання та в інших випадках, передбачених законодавством України;

використовувати інформаційні системи, у тому числі банки даних щодо осіб, які перетнули державний кордон України, осіб, які вчинили правопорушення, протидію яким віднесено до компетенції Державної прикордонної служби України, осіб, яким згідно із законодавством не дозволяється в'їзд в Україну або тимчасово обмежується право виїзду з України, недійсних, викрадених і втрачених документів на право виїзду за кордон та в інших випадках, передбачених законами України;

вимагати від фізичних осіб припинення правопорушень і дій, що перешкоджають здійсненню повноважень Державної прикордонної служби України;

здійснювати адміністративне затримання осіб на підставах і на строки, визначені законами;

здійснювати на підставах та в порядку, установлених законами, особистий огляд затриманих, а також оглядати і в разі потреби вилучати речі, що можуть бути речовими доказами або заподіяти шкоду здоров'ю людей;

перевіряти у осіб, які в'їжджають у прикордонну смугу та контрольований прикордонний район, перебувають, проживають або пересуваються в їх межах, документи, що посвідчують їх особу, а у іноземців та осіб без громадянства - документи, що підтверджують законність їх перебування на території України;

зупиняти та оглядати в межах прикордонної смуги, контрольованих прикордонних районів самостійно, а за їх межами - разом з посадовими особами органів внутрішніх

справ транспортні засоби, а також перевіряти документи, що посвідчують особу водія та пасажирів;

обмежувати або тимчасово забороняти у випадках, передбачених законодавством, виконання різних робіт, переміщення транспортних засобів, плавзасобів і доступ осіб на окремі ділянки місцевості чи об'єкти у прикордонній смузі, контрольованих прикордонних районах за винятком робіт на будовах, що виконуються відповідно до міжнародних договорів, та на будовах державного значення і робіт, пов'язаних з ліквідацією наслідків стихійного лиха та осередків особливо небезпечних інфекційних захворювань;

здійснювати плавання на кораблях, катерах, суднах забезпечення по всій акваторії внутрішніх вод, територіального моря і виключної (морської) економічної зони України, підходити до берега, будь-яких причалів (пристаней) і здійснювати висадку на них;

проводити в установленому порядку огляд українських та іноземних невійськових суден, що допустили порушення законодавства під час плавання і перебування в територіальному морі, внутрішніх водах, а також під час стоянки суден у портах України;

зупиняти та оглядати в установленому порядку судна і плавзасоби, що ведуть промисел риби та інших водних живих ресурсів, здійснюють пошук, дослідження та операції, пов'язані з таким промислом, виконують інші роботи у територіальному морі, перевіряти документи на ведення рибного промислу та виконання інших робіт;

зупиняти та оглядати в установленому порядку судна і плавзасоби, що знаходяться в зоні охорони підводної культурної та археологічної спадщини, перевіряти документи (дозволи), що підтверджують право на перебування в охоронюваній зоні та (чи) проведення наукових археологічних досліджень;

відвідувати, оглядати та перебувати на штучних островах, в установках і спорудах, що знаходяться в територіальному морі та внутрішніх водах України, а також перевіряти документи, які посвідчують право на проведення робіт, спорудження штучних островів, установок, споруд і встановлення зон безпеки навколо них;

забороняти сходження на берег і перебування на березі членів екіпажів іноземних невійськових суден та інших осіб, що перебувають на них і допустили правопорушення під час плавання та перебування в територіальному морі, внутрішніх водах, а також під час стоянки суден у портах України;

здійснювати попередню перевірку правових підстав для в'їзду в Україну іноземців та осіб без громадянства в іноземних аеропортах;

у взаємодії з посадовими особами компетентних органів вилучати вантажі, стосовно яких законодавством встановлено заборони і обмеження щодо переміщення їх через державний кордон України, та передавати їх за призначенням у встановленому порядку;

запрошувати осіб до підрозділів охорони кордону для з'ясування обставин незаконного перетинання державного кордону України, порушення режиму державного кордону, прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску через державний кордон України, контрольних пунктах в'їзду - виїзду, порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї, а також інших правопорушень, розгляд яких належить до компетенції Державної прикордонної служби України;

використовувати в установленому порядку транспортні засоби, плавзасоби громадян, підприємств, установ та організацій усіх форм власності (крім транспортних засобів, плавзасобів дипломатичних та інших представництв іноземних держав та організацій) для проїзду до місця незаконного перетинання державного кордону України, припинення кримінального правопорушення, доставки до лікувальних закладів осіб, що потребують термінової медичної допомоги;

використовувати засоби електричного зв'язку центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій усіх форм власності під час припинення збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні України, відбиття вторгнення на територію України збройних формувань, ліквідації диверсійно-розвідувальних груп, а також в інших випадках на умовах, погоджених у встановленому порядку з наступним відшкодуванням пов'язаних з цим витрат згідно із законодавством;

безоплатно користуватися всіма видами міського пасажирського транспорту загального користування (крім таксі), засобами залізничного, водного транспорту приміського сполучення та автобусами приміських маршрутів, а також попутним транспортом;

застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби, службових собак, зброю та бойову техніку в порядку, визначеному чинним законодавством України;

під час довготривалого несення служби відпочивати та приймати їжу у час, визначений старшим прикордонного наряду (посадовою особою, що віддавала наказ на охорону державного кордону).

10. Прикордонному наряду дозволяється самостійно залишати ділянку, що охороняється (місце несення прикордонної служби), або переміщуватись на іншу, змінювати визначений маршрут руху у випадках:

припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, переслідування і затримання правопорушників;

надання допомоги та підтримки сусіднім прикордонним нарядам;

збройного вторгнення, завдання ракетно-артилерійського удару по району несення служби або нападу на прикордонний наряд, коли сили противника перевищують можливості прикордонного наряду з його відбиття;

повеней, зсувів, обвалів, інших стихійних лих і пожеж, аварій та катастроф техногенного характеру, якщо подальше несення служби на цій ділянці пов'язане з небезпекою для життя прикордонників;

захворювання (поранення) прикордонників, якщо з цієї причини прикордонний наряд не в змозі продовжувати несення служби і не має можливості доповісти про це у підрозділ охорони кордону.

Про залишення ділянки, зміну місця несення служби чи маршруту руху прикордонний наряд у найкоротший строк доповідає черговому підрозділу охорони кордону (старшому зміни прикордонних нарядів) або начальнику підрозділу охорони кордону.

11. Прикордонним нарядам забороняється:

приймати будь-які предмети (речі) від будь-яких осіб та передавати предмети (речі) будь-кому, якщо інше не встановлено законодавством України;

надавати будь-кому інформацію про осіб, транспортні засоби, вантажі, що переміщуються через державний кордон, якщо інше не передбачено законом;

надавати переваги в перетинанні державного кордону або при в'їзді на тимчасово окуповану територію та виїзді з неї особам, транспортним засобам та вантажам;

вносити до баз даних завідомо неправдиву інформацію;

торкатися будь-яких підозрілих предметів, виявлених на ділянці, що охороняється;

залишати ділянку, що охороняється (місце несення служби), або переміщуватись на іншу до зміни чи закінчення терміну несення служби, а також змінювати маршрут руху, крім випадків, передбачених пунктом 10 глави 2 цього розділу;

залишати без нагляду, передавати іншим особам зброю та предмети екіпіровки;

відключати без дозволу старшого зміни прикордонних нарядів технічні комплекси (станції) і залишати без контролю їх екрани;

освітлювати променем прожектора територію суміжної держави, кораблі (катери), вертольоти та літаки, засліплювати машиністів потягів та водіїв інших транспортних засобів;

заходити без службової потреби в службові та інші приміщення, які знаходяться на ділянці, що охороняється, відвідувати транспортні засоби закордонного прямування й заходити в місця проведення контролю осіб, транспортних засобів та вантажів з неслужбовою метою;

привласнювати будь-які матеріали й предмети зі складу вантажів, які перевозять через державний кордон, а також виявлені під час огляду транспортних засобів чи знайдені у вокзальних (привокзальних) приміщеннях і на оглядових майданчиках;

голосно розмовляти, розпалювати вогнища, курити вночі або виявляти себе іншими демаскуючими діями;

вживати алкогольні напої, наркотичні, психотропні та токсичні речовини;

учиняти інші дії, заборонені законодавством України та наказом на охорону державного кордону, відволікатися від несення служби.

12. Прикордонним нарядам під час здійснення прикордонного контролю забороняється використовувати будь-які особисті засоби зв'язку, що не належать Держприкордонслужбі та не входять до предметів екіпірування прикордонного наряду, мати при собі грошові кошти понад розмір, установлений центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону.

13. Прикордонник, який під час несення служби у складі прикордонного наряду опинився на території суміжної держави внаслідок стихійного лиха чи за інших обставин, зобов'язаний негайно повернутися на свою територію, а якщо це зробити неможливо -

заявити представникам прикордонної охорони (місцевої влади) суміжної держави про випадковий перехід державного кордону і наполегливо вимагати повернення на свою територію або зустрічі з прикордонними представниками України чи посадовими особами дипломатичного представництва України в цій країні.

14. Після доповіді про результати несення служби старший наряд організує обслуговування та здавання озброєння, предметів екіпіровки, спорядження для службових собак.

3. Взаємодія прикордонних нарядів

1. Взаємодія прикордонних нарядів полягає у взаємній допомозі під час виконання завдань з охорони державного кордону. Вона забезпечується чітким знанням усіма прикордонними нарядами обстановки на ділянці, що охороняється, поставлених завдань і сигналів взаємодії, обміном інформацією про зміну обстановки та підтриманням безперервного зв'язку між собою та з підрозділом охорони кордону.

2. Прикордонний наряд під час виконання завдань з охорони державного кордону підтримує взаємодію з:

прикордонними нарядами свого прикордонного підрозділу;

екіпажами літаків (вертольотів), що несуть службу на ділянці, що охороняється;

нарядами на прикордонних катерах;

кораблями (катерами) морської охорони;

нарядами від громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону;

прикордонними нарядами сусідніх підрозділів, що несуть службу в районі стику;

нарядами (посадовими особами, підрозділами) правоохоронних органів, представниками контрольних органів і служб у пунктах пропуску через державний кордон (пунктах контролю, контрольних пунктах в'їзду - виїзду);

підрозділами (військовослужбовцями) Збройних Сил України.

3. Усі прикордонні наряди повинні бути готові надати необхідну допомогу сусіднім прикордонним нарядам, за винятком тих прикордонних нарядів, які отримали наказ щодо цього.

4. З метою підтримання взаємодії з екіпажами вертольотів прикордонні наряди зобов'язані:

знати встановлені сигнали взаємодії та порядок підтримання зв'язку;

уміти на вимогу екіпажу вказати своє місцеперебування і напрямки руху правопорушників;

за наявності радіозв'язку повідомити екіпаж, який напрямом (об'єкт) потрібно оглянути з повітря;

спостерігати за сигналами екіпажу і, якщо ним вказано місцеперебування правопорушників, вживати заходів щодо їх затримання.

5. Прикордонні наряди, які несуть прикордонну службу на березі моря (прикордонної річки, озера чи інших водойм), своєчасно повинні інформувати корабель (катер) морської охорони, прикордонний катер (за умови наявності та несення служби на ділянці відповідальності підрозділу охорони кордону) про вихід суден у море (внутрішні води України), про виявлення судна-правопорушника та ознаки порушення законодавства.

6. Прикордонні наряди, спостерігаючи за діями прикордонних катерів, кораблів (катерів) морської охорони та їх сигналами, негайно доповідають черговому підрозділу охорони кордону, якщо ті зазнають лиха.

7. Підтримання взаємодії між прикордонними нарядами за відсутності зв'язку або неможливості його використання може здійснюватися з використанням єдиних постійно діючих видимих та звукових сигналів, які встановлюються Адміністрацією Держприкордонслужби.

8. У випадках, коли сигнал, що подається, через віддаленість прикордонного наряду або через погодні умови, інші обставини не може бути прийнятий підрозділом охорони кордону, сусідні прикордонні наряди зобов'язані доповісти про цей сигнал до підрозділу охорони кордону або його продублювати.

9. Для взаємного розпізнавання прикордонних нарядів на відстані вдень встановлюються розпізнавальні знаки "Хто ви?" і "Я свій". Для взаємного розпізнавання прикордонних нарядів уночі та в умовах обмеженої видимості встановлюються пропуск, відгук.

Пропуск, відгук і розпізнавальні знаки повідомляються прикордонним нарядам під час віддачі наказу на охорону державного кордону.

Прикордонний наряд, який виявив, що до нього наближаються невідомі, готується до затримання і зупиняє їх окликом: "Стій, пропуск". Зустрічний прикордонний наряд зобов'язаний негайно повідомити пропуск і вимагати "Відгук". Якщо пропуск або відгук не будуть повідомлені або будуть названі неправильно, прикордонний наряд вживає заходів щодо затримання невідомих.

10. При веденні спільних дій двома і більше нарядами загальне керівництво здійснюватиме старший за військовим званням або старший того наряду, який першим почав переслідування та затримання правопорушників.

11. По закінченні спільних дій, якщо не отримано інших розпоряджень, наряди, що прибули на підтримку, повертаються на свої ділянки (місця несення служби) та продовжують виконувати раніше отримані завдання.

Про час повернення до попереднього місця несення служби та обстановку на ділянці, що охороняється, старші прикордонних нарядів доповідають черговому підрозділу охорони кордону.

4. Поводження прикордонних нарядів з особами під час несення служби

1. Під час несення служби склад прикордонних нарядів повинен дотримуватися вимог Кодексу поведінки працівників, до функціональних обов'язків яких належить здійснення управління кордонами, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства закордонних справ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Головного управління державної служби України від 05 липня 2011 року N 330/151/809/434/146, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27 липня 2011 року за N 922/19660, бути зразком високої культури, скромності й витримки, берегти військову честь, захищати свою і поважати гідність інших людей, поєднувати вимогливість з дотриманням прав і свобод осіб.

2. У відносинах з особами прикордонні наряди повинні виявляти високу культуру і такт. Прикордонник, який несе службу в прикордонному наряді, повинен звертатися до осіб з повагою, на "Ви", свої вимоги і зауваження викладати в переконливій формі.

3. Під час звернення до осіб прикордонний наряд повинен привітатися, після чого викласти причину звернення. Наприклад: "Добрий день. Прикордонний наряд. Прошу пред'явити документи, що посвідчують особу".

4. Під час опитування осіб у ході несення служби незалежно від достовірності, правдивості або важливості отриманої інформації склад прикордонного наряду зобов'язаний подякувати за допомогу в охороні державного кордону України та не повідомляти стороннім особам будь-яких відомостей про осіб, які надавали інформацію в інтересах охорони державного кордону, від кого отримана інформація про можливого (можливих) свідка (свідків) подій, можливий розвиток протиправної діяльності на державному кордоні.

5. Якщо до прикордонника, який несе службу в прикордонному наряді, звертаються особи, він також зобов'язаний привітатися, вислухати їх і вжити заходів щодо доповіді старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону) стосовно наданої ними інформації, якщо вона стосується питань охорони державного кордону, а в необхідних випадках у межах компетенції пояснити, куди слід звертатися для вирішення поставленого питання.

У поводженні з громадянами неприпустимі зверхній тон, грубість, іронічне або невічливе викладення зауважень, вирази або репліки, які ображають людську гідність, погрози, повчання і несправедливі докори, пред'явлення незаслужених звинувачень, погрозливі чи образливі жести або знаки.

6. Якщо з боку сторонніх осіб висловлюються необґрунтовані претензії, з'являються ознаки емоційної забарвленості речень, образи, то склад прикордонного наряду зобов'язаний зберігати спокійний та рівний тон мови під час спілкування, розмовляти точними та продуманими реченнями, виключаючи нервові збудження, гнів та образи на адресу співрозмовника.

5. Види прикордонних нарядів

1. Для охорони державного кордону призначаються такі види прикордонних нарядів:

старший зміни прикордонних нарядів;

помічник старшого зміни прикордонних нарядів;

черговий підрозділу охорони кордону;
помічник чергового підрозділу охорони кордону;
група реагування;
адміністративно-оперативна група;
чатовий;
прикордонний патруль;
пост спостереження;
контрольний пост;
пост технічного спостереження;
розвідувально-пошукова група;
секрет;
засідка;
заслон;
старший прикордонних нарядів у пункті пропуску через державний кордон;
оператор комплексу спеціальних технічних засобів;
черговий інформаційно-телекомунікаційних систем;
перевірка документів;
огляд транспортних засобів;
контроль за режимом;
супровід транспортних засобів;
спостереження за транспортними засобами;
вартовий шлагбаума;
вартовий біля трапа судна;
робоча група на кордоні.

2. Старший зміни прикордонних нарядів - прикордонний наряд у складі одного прикордонника, який призначений для керівництва службою прикордонних нарядів на всій ділянці відповідальності підрозділу охорони кордону. Він призначається з числа

офіцерів (військовослужбовців сержантського і старшинського складу), які мають допуск до самостійного несення служби старшим зміни прикордонних нарядів.

На період несення служби зміною старший зміни прикордонних нарядів очолює центр управління службою підрозділу охорони кордону.

Старший зміни прикордонних нарядів відповідає за реалізацію рішення начальника підрозділу охорони кордону на здійснення оперативно-службової діяльності, готовність підпорядкованих прикордонних нарядів до виконання завдань, дотримання особовим складом прикордонних нарядів дисципліни.

Старший зміни прикордонних нарядів зобов'язаний:

знати обстановку на ділянці підрозділу охорони кордону, у разі її зміни доповідати по команді, уточнювати діючі або приймати нові рішення щодо порядку охорони державного кордону та забезпечувати їх реалізацію;

організувати безпосередню підготовку прикордонних нарядів до служби, проводити інструктаж та віддавати накази на охорону державного кордону;

керувати прикордонними нарядами, здійснювати контроль за несенням ними служби, дотриманням заходів безпеки та правильним застосуванням озброєння, техніки, інженерних споруд та загороджень, службових собак;

організувати збирання даних обстановки, підтримувати взаємодію з підрозділами Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, інших правоохоронних органів, Збройних Сил України та представниками органів місцевого самоврядування та органів державної влади;

організувати своєчасне оповіщення особового складу за встановленими сигналами та командами;

здійснювати контроль за дотриманням пропускнуго режиму на території військового містечка, організувати підтримання внутрішнього порядку та виконання регламенту службового часу в підрозділі охорони кордону;

під час прибуття у підрозділ прямих начальників або осіб, які інспектують (перевіряють) підрозділ охорони кордону, здійснювати доповідь про виявлені правопорушення (ознаки правопорушень) на ділянці відповідальності та супроводжувати їх територією військового містечка;

особисто контролювати порядок заряджання та розряджання зброї складом прикордонних нарядів;

організувати ефективне застосування прикордонними нарядами профілів ризику;

організувати охорону, а під час відсутності керівництва керувати обороною підрозділу охорони кордону;

слідкувати за дотриманням прикордонними нарядами вимог чинного законодавства щодо охорони інформації з обмеженим доступом;

вести службову документацію, вносити інформацію до відповідних баз даних та систем програмно-технічних комплексів.

У разі зміни обстановки, отримання інформації про протиправну діяльність старший зміни прикордонних нарядів повинен:

уточнити діюче або прийняти нове рішення щодо порядку охорони державного кордону, доповісти його начальнику підрозділу охорони кордону, черговому частини - начальнику чергової зміни центру управління службою прикордонного загону (окремого контрольно-пропускного пункту) та внести необхідні зміни до плану охорони кордону;

визначити додаткові завдання прикордонним нарядам, за потреби поінформувати сусідні підрозділи охорони кордону та підрозділи взаємодіючих органів;

за вказівкою начальника підрозділу охорони кордону оповістити дільничних інспекторів прикордонної служби та членів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону;

приймати та фіксувати всі дані обстановки, отримані від прикордонних нарядів, і негайно доповідати про них по команді та по лінії центру управління службою.

Старший зміни прикордонних нарядів має право приймати окремі рішення про порядок охорони кордону за зміни обстановки на ділянці, що охороняється, якщо вони не суперечать рішенню начальника підрозділу охорони кордону і тільки в межах своїх повноважень.

По закінченні служби старший зміни прикордонних нарядів зобов'язаний:

доповісти начальнику підрозділу охорони кордону про отримані дані обстановки та інформацію, результати служби прикордонних нарядів та їх перевірок посадовими особами Державної прикордонної служби України, кількість, місця, завдання і терміни несення служби перехідними нарядами, стан дотримання дисципліни підпорядкованим йому на час несення служби особовим складом;

виконати рапорт про результати служби зміни прикордонних нарядів;

підбити підсумки несення служби з особовим складом, який виконував завдання у складі прикордонних нарядів.

Також старший зміни прикордонних нарядів виконує інші завдання та обов'язки, визначені нормативно-правовими актами та актами організаційно-розпорядчого характеру Міністерства внутрішніх справ України та Державної прикордонної служби України.

3. Помічник старшого зміни прикордонних нарядів - прикордонний наряд у складі одного прикордонника, який призначений для виконання окремих завдань з керівництва службою прикордонних нарядів.

Помічник старшого зміни прикордонних нарядів відповідає за безпосередню підготовку та несення служби прикордонними нарядами, використання наявних сил і засобів зміни за призначенням в інтересах охорони державного кордону, процесуальне оформлення правопорушень, які мали місце під час несення служби прикордонних нарядів.

Помічник старшого зміни прикордонних нарядів зобов'язаний:

здійснювати керівництво безпосередньою підготовкою (зміни) прикордонних нарядів до служби;

здійснювати контроль за службою прикордонних нарядів, стежити за дотриманням складом зміни прикордонних нарядів дисципліни;

особисто здійснювати збір даних обстановки, постійно знати обстановку на ділянці та вчасно реагувати на її зміни;

доповідати старшому зміни прикордонних нарядів про виникнення пошукових, конфліктних (нестандартних) ситуацій, вжиті заходи щодо їх локалізації;

забезпечувати готовність до дій адміністративно-оперативної групи, групи реагування;

здійснювати заходи з адміністративного провадження та процесуального оформлення адміністративних правопорушень, що мали місце за час несення служби;

організувати доставку затриманих правопорушників (правопорушників) до підрозділу, приміщення їх до місця тимчасового тримання, проведення заходів зі встановлення особи затриманого та перевірки її за доступними інформаційними базами (у разі відсутності документів, що підтверджують особу), внесення даних до інформаційних баз, формування справи про адміністративне правопорушення;

контролювати дотримання особовим складом зміни прикордонних нарядів заходів безпеки під час несення служби;

підтримувати постійну взаємодію сил і засобів, що беруть участь в охороні державного кордону.

Також помічник старшого зміни прикордонних нарядів виконує інші завдання та обов'язки, визначені нормативно-правовими актами та актами організаційно-розпорядчого характеру Міністерства внутрішніх справ України та Державної прикордонної служби України.

4. Черговий підрозділу охорони кордону (відділу прикордонної служби, прикордонної застави, прикордонної комендатури) (далі - черговий підрозділу) - прикордонний наряд у складі одного прикордонника, який призначений для підтримання готовності підрозділу охорони кордону до дій, забезпечення виконання рішення начальника підрозділу на охорону державного кордону, збирання та передачі даних обстановки, своєчасного реагування на її зміни, передачі сигналів оповіщення.

Черговий підрозділу призначається з числа прикордонників, які мають допуск до самостійного несення служби черговим підрозділу охорони кордону.

Черговий підрозділу відповідає за:

збирання даних обстановки в межах ділянки підрозділу охорони кордону, інформації від підрозділів взаємодіючих органів та інших джерел;

поточне інформаційне забезпечення посадових осіб підрозділу охорони кордону про стан обстановки протягом доби;

підтримання інформаційної взаємодії між прикордонними нарядами та черговими службами взаємодіючих структурних підрозділів;

підтримання зв'язку з прикордонними нарядами;

зберігання та видавання зброї, боєприпасів, спеціальних засобів, що перебувають під його охороною;

своєчасне оповіщення особового складу підрозділу про отримання сигналів тривоги;

ведення службової документації та збереження майна, що знаходяться в приміщенні центру управління службою.

Черговий підрозділу несе службу в приміщенні центру управління службою, де для нього обладнується спеціальне автоматизоване робоче місце.

Черговий підрозділу зобов'язаний:

здійснювати збирання даних обстановки на ділянці підрозділу охорони кордону від різних джерел, вести їх облік, своєчасно доповідати старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону), до центру управління службою прикордонного загону (окремого контрольно-пропускного пункту);

забезпечувати зберігання зброї, боєприпасів та інших матеріально-технічних засобів, що перебувають під його охороною;

дотримуватись вимог чинного законодавства щодо охорони державної таємниці, режиму секретності та охорони інформації з обмеженим доступом, вживати заходів щодо недопущення ознайомлення сторонніх осіб з матеріальними носіями з обмеженим доступом, що зберігаються у нього або з якими він працює;

стежити за наявністю, справним станом засобів пожежогасіння й охоронної сигналізації кімнати зберігання зброї;

здійснювати взаємообмін інформацією з черговою службою територіальних органів внутрішніх справ, підрозділів Служби безпеки України, територіальних органів Державної фіскальної служби України, військових частин (підрозділів) Збройних Сил України та інших взаємодіючих органів державної влади стосовно подій та правопорушень на ділянці відповідальності підрозділу охорони кордону;

здійснювати обмін інформацією стосовно подій та правопорушень на ділянці підрозділу з черговими сусідніх підрозділів охорони кордону;

регулярно підтримувати зв'язок з прикордонними нарядами, сусідніми прикордонними підрозділами, прикордонним загonom (окремим контрольно-пропускним пунктом), а за відсутності (пошкодження) зв'язку доповідати старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону) та вживати заходів щодо його відновлення;

оповіщати прикордонні наряди про службу на ділянці відповідальності кораблів (катерів) морської охорони, польоти авіації, а також про обстановку на морі;

при отриманні відповідного оповіщення тримати у черговому прийомі радіостанцію мережі взаємодії та виходити на зв'язок за викликом екіпажу прикордонного літака;

приймати і передавати спеціальні сигнали оповіщення, керуючись при цьому відповідними планами та інструкціями;

здійснювати контроль за виконанням основних завдань прикордонними нарядами;

приймати доповіді від прикордонних нарядів про обстановку на державному кордоні, передавати донесення про спостереження нарядами повітряних і морських цілей;

приймати і своєчасно передавати інформацію стосовно пропускних операцій у пунктах пропуску (пунктах контролю, контрольних пунктах в'їзду - виїзду);

періодично вести радіаційну розвідку на території містечка, у разі виявлення радіоактивного зараження негайно доповідати старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону);

вчасно доповідати старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону) та за його розпорядженням до центру управління службою прикордонного загону й оповіщати сусідні підрозділи охорони кордону про вихід самохідних і несамохідних суден (засобів для пересування по льоду) від причалів (пунктів базування), розташованих на ділянці підрозділу, а також про рух суден ділянкою;

постійно контролювати переміщення особового складу підрозділу за межами ділянки підрозділу охорони кордону;

довідати до центру управління службою прикордонного загону (окремого контрольно-пропускного пункту) про виїзд за межі ділянки підрозділу, а також про повернення в підрозділ транспортних засобів;

у разі нападу на підрозділ або його блокування - оповіщати особовий склад і забезпечувати видачу зброї та боєприпасів, доповідати старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону), до центру управління службою прикордонного загону (окремого контрольно-пропускного пункту), інформувати прикордонні наряди та сусідні підрозділи;

при одержанні сигналів тривоги оповіщати особовий склад підрозділу охорони кордону згідно зі списком, своєчасно доводити команди, здійснювати контроль за збором особового складу у встановленому місці;

одержавши інформацію про події, пов'язані із загибеллю або каліцтвом військовослужбовців або працівників Держприкордонслужби, уточнювати джерело інформації, час, місце і обставини події, негайно доповідати старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону), до центру управління службою прикордонного загону (окремого контрольно-пропускного пункту) та діяти згідно з їхніми вказівками;

контролювати своєчасне повернення прикордонних нарядів з ділянки, зустрічати їх у встановленому місці, перевіряти та приймати від них зброю, боєприпаси, засоби посилення, предмети екіпіровки та перевіряти їх справність;

доповідати старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону) та оповіщати прикордонні катери про погіршення погоди, що загрожує безпеці плавання, вчасно вживати заходів щодо їх повернення в підрозділ або укриття під українським берегом;

здійснювати обліки: результатів перевірки державного кордону, стану прикордонних знаків, покажчиків та інших інженерних споруд; затриманих правопорушників та виявлених предметів і матеріалів; осіб, які ведуть роботи в смузї місцевості поблизу державного кордону; випущених з причалу (пункту базування) самохідних і несамохідних суден; виходу прикордонних катерів і повернення їх на причал; виходу і повернення в підрозділ автотранспорту підрозділу охорони кордону;

підтримувати внутрішній порядок та контролювати дотримання регламенту службового часу в підрозділі охорони кордону;

здійснювати дистанційний контроль за ділянкою відповідальності та територією, будівлями та службовими приміщеннями підрозділу охорони кордону, підтримувати пропускний режим на території військового містечка;

відображати у рапорті результати несення служби та оперативно-службової діяльності підрозділу охорони кордону за час несення служби;

підтримувати приміщення центру управління службою, його технічне оснащення в постійній готовності для використання за призначенням;

у разі відсутності старшого зміни прикордонних нарядів особисто контролювати правильність заряджання, розряджання та огляду зброї прикордонними нарядами.

Черговому підрозділу заборонено:

передавати будь-кому, хоча б тимчасово, без дозволу осіб, яким підпорядкований по службі, виконання своїх обов'язків;

відволікатись, виконувати справи, не пов'язані з виконанням службових обов'язків щодо несення служби чергового підрозділу;

без службової необхідності або без дозволу осіб, яким підпорядкований по службі, залишати місце несення служби;

допускати перебування сторонніх осіб у приміщеннях центру управління службою і ведення переговорів по службових телефонах.

Інші питання службової діяльності чергового підрозділу визначаються нормативно-правовими актами та актами організаційно-розпорядчого характеру Міністерства внутрішніх справ України і Державної прикордонної служби України.

5. Помічник чергового підрозділу охорони кордону (відділу прикордонної служби, прикордонної застави, оперативно-бойової прикордонної комендатури) (далі - помічник

чергового підрозділу) - прикордонний наряд у складі одного прикордонника, який призначений для виконання окремих завдань з підтримання готовності підрозділу охорони кордону до дій, забезпечення виконання рішення начальника підрозділу на охорону державного кордону, збирання та передачі даних обстановки, своєчасного реагування на її зміни, передачі сигналів оповіщення.

Помічник чергового підрозділу призначається з числа прикордонників, які мають допуск до самостійного несення служби помічником чергового підрозділу охорони кордону.

Помічник чергового підрозділу відповідає за:

збирання даних обстановки в межах ділянки підрозділу охорони кордону, інформації від підрозділів взаємодіючих органів та інших джерел;

підтримання інформаційної взаємодії між прикордонними нарядами та черговими службами взаємодіючих органів державної влади;

підтримання зв'язку з прикордонними нарядами;

зберігання спеціальних засобів, що перебувають під його охороною;

своєчасне оповіщення особового складу підрозділу про отримання сигналів тривоги;

ведення службової документації та збереження майна, що знаходяться в приміщенні центру управління службою.

Помічник чергового підрозділу несе службу в приміщенні центру управління службою, де для нього обладнується спеціальне автоматизоване робоче місце.

Помічник чергового підрозділу зобов'язаний:

забезпечувати збереження спеціальних засобів, що перебувають під його охороною, вести їх облік та видачу, контролювати повернення спеціальних засобів прикордонними нарядами;

контролювати стан роботи системи оповіщення та зв'язку;

контролювати та здійснювати спостереження за територією військового містечка за допомогою моніторів відеоспостереження;

підтримувати пропускний режим на території військового містечка;

здійснювати оповіщення посадових осіб підрозділу охорони кордону, керуючись при цьому відповідними планами та інструкціями;

дотримуватись вимог чинного законодавства щодо охорони державної таємниці, режиму секретності та охорони інформації з обмеженим доступом, вживати заходів щодо недопущення ознайомлення сторонніх осіб з матеріальними носіями інформації з обмеженим доступом, що зберігаються в нього або з якими він працює;

підтримувати внутрішній порядок та чистоту в приміщенні центру управління службою;

здійснювати збирання інформації про обстановку на державному кордоні, в повному обсязі володіти обстановкою, що склалася на ділянці;

здійснювати збирання даних обстановки на ділянці підрозділу охорони кордону від різних джерел, вести їх облік, своєчасно доповідати черговому підрозділу (старшому зміни прикордонних нарядів), до центру управління службою прикордонного загону (окремого контрольно-пропускного пункту) за встановленою формою.

Помічнику чергового підрозділу заборонено:

без службової необхідності або без дозволу осіб, яким підпорядкований по службі, залишати місце несення служби;

відволікатись, виконувати справи, не пов'язані з виконанням службових обов'язків щодо несення служби помічником чергового підрозділу;

допускати перебування сторонніх осіб у приміщеннях центру управління службою і ведення переговорів по службових телефонах.

Інші питання службової діяльності чергового підрозділу визначаються нормативно-правовими актами та актами організаційно-розпорядчого характеру Міністерства внутрішніх справ України та Державної прикордонної служби України.

6. Група реагування - прикордонний наряд у складі чотирьох і більше прикордонників, який призначений для пошуку, переслідування і затримання правопорушників, а також своєчасного реагування на зміни обстановки на ділянці підрозділу охорони кордону.

За рішенням старшого зміни прикордонних нарядів група реагування може виконувати завдання з охорони державного кордону шляхом патрулювання на ділянці підрозділу охорони кордону. Екіпірування особового складу, озброєння, технічні засоби, паливно-мастильні матеріали та інше майно групи реагування повинні забезпечувати виконання покладених на неї завдань з охорони кордону та своєчасне реагування на зміни обстановки на всій ділянці підрозділу охорони кордону.

Під час виконання завдань група реагування зобов'язана:

перебувати в місцях, визначених начальником підрозділу охорони кордону (старшим зміни прикордонних нарядів), з урахуванням обстановки, яка складається на ділянці підрозділу охорони кордону, в готовності до вибуття на місце виявлення правопорушення (ознак правопорушення);

починати пошук з місця виявлення слідів правопорушників або із зазначеного в наказі вихідного рубежу (пункту), де старший наряду визначає основний напрямок пошуку, розстановку прикордонників у складі наряду, порядок руху, спостереження й огляду місцевості, заходи безпосередньої охорони і порядок підтримання взаємодії із сусідніми прикордонними нарядами;

вести пошук правопорушників у взаємодії з іншими прикордонними нарядами шляхом огляду місцевості та місцевих предметів, будівель та місць, що можуть бути використані правопорушниками для переховування, за потреби опитувати місцевих жителів, які зустрічаються в районі пошуку, залучати до пошуку членів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону;

вести огляд приміщень тільки за згодою й у присутності їх власників чи представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування із залученням місцевих жителів;

під час огляду місцевості особливу увагу звертати на височини, окраїни населених пунктів, узлісся та інші можливі місця переховування правопорушників, періодично робити зупинки для прослуховування місцевості, орієнтування й уточнення основного напрямку пошуку;

суворо дотримуватись заходів світлового та звукового маскування.

7. Адміністративно-оперативна група - прикордонний наряд у складі трьох та більше прикордонників, який призначений для оперативного реагування на виявлені правопорушення, протидію яким віднесено до компетенції Державної прикордонної служби України, їх документування та забезпечення своєчасного, всебічного і об'єктивного з'ясування обставин вчинення.

Адміністративно-оперативну групу очолюють офіцери або військовослужбовці сержантського і старшинського складу (працівники), які мають належний рівень підготовки з питань документування правопорушень.

Під час виконання завдань адміністративно-оперативна група зобов'язана:

після прибуття на місце виявлення правопорушення здійснювати заходи щодо встановлення обставин правопорушення, збереження слідів його вчинення (у разі їх нежиття прикордонним нарядом, який виявив правопорушення) та забезпечення його документування відповідно до вимог законодавства України;

за наявності передбачених законом підстав забезпечувати доставлення осіб, затриманих за вчинення виявлених правопорушень, до підрозділу охорони кордону (визначеного службового приміщення), доповідати про виконані заходи старшому зміні прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону);

з прибуттям до підрозділу охорони кордону організувати поміщення затриманих осіб до місця тимчасового тримання (у разі наявності такого), заходи зі встановлення особи затриманого та перевірки її за доступними інформаційними базами (у разі відсутності документів, що підтверджують особу);

організувати заходи щодо внесення необхідних даних до відповідних інформаційних баз, а також формування справ про адміністративне правопорушення.

8. Чатовий - прикордонний наряд у складі одного та більше прикордонників, який призначений для охорони окремих об'єктів (місць дислокації підрозділів охорони кордону, слідів осіб, транспортних засобів, інших предметів).

Під час виконання завдань чатовий зобов'язаний:

постійно перебувати на території (біля) об'єкта, що охороняється, поки не буде змінений або знятий, й охороняти об'єкт від раптового нападу;

не допускати на територію об'єкта сторонніх осіб і нікого не випускати з його території без дозволу начальника підрозділу охорони кордону та його заступників, старшого зміни прикордонних нарядів або чергового підрозділу;

вести спостереження за місцевістю і повітряним простором;

приймати сигнали прикордонних нарядів, що подаються з ділянки підрозділу охорони кордону, негайно доповідати про них черговому підрозділу;

приймати під охорону замкнені й опечатані (опломбовані) склади, сховища, бокси; постійно перевіряти стан сигналізаційних приладів, що контролюють територію об'єкта;

повідомити черговому підрозділу про повернення прикордонних нарядів і транспортних засобів;

спостерігати за навколишньою місцевістю, здійснювати обхід території об'єкта, звертаючи особливу увагу на приховані підступи до нього;

зупиняти сторонніх осіб, які наближаються або виявлені на території (поблизу) об'єкта, і доповідати черговому підрозділу;

у разі виникнення пожежі подавати команду "Пожежа" і вживати заходів до її гасіння. Після прибуття до місця пожежі інших прикордонників чатовий повертається до виконання своїх обов'язків.

Чатовому заборонено торкатися, псувати або переносити об'єкти (предмети), що знаходяться під його охороною, заходити в житлові і господарські приміщення та відволікатися іншими діями від виконання своїх обов'язків.

9. Прикордонний патруль (далі - патруль) - прикордонний наряд у складі одного та більше прикордонників, який призначений для патрулювання (огляду) певної ділянки (району), пошуку порушників (ознак порушень) законодавства, контролю за дотриманням режиму державного кордону, прикордонного режиму та реалізації даних обстановки, а також для перевірки несення служби інших прикордонних нарядів.

Патруль, призначений для перевірки служби прикордонних нарядів (дільничних інспекторів), очолюють посадові особи, вищі за посадами від тих, що перевіряються, а з перевірки служби прикордонних нарядів у пункті пропуску - тільки офіцери.

Патруль може нести службу на транспортному засобі (автомобілі, мотоциклі, снігоході, велосипеді, катері, вертольоті). В окремих випадках патруль може нести службу в пішому порядку та на лижах. Під час дій у пішому порядку (на лижах) патруль може доставлятися у вихідний пункт на транспортних засобах.

Під час несення служби патруль зобов'язаний:

нести службу відповідно до отриманого наказу, послідовно переміщуючись від одного місця несення служби до іншого;

вести спостереження за місцевістю, районами провадження робіт, здійснювати перевірку державного кордону, стану прикордонних знаків, покажчиків та інших інженерних споруд;

оглядати берегову смугу, перевіряти порядок обліку та утримання на причалах плавзасобів, їх плавання в територіальному морі, водах прикордонних річок, озер, інших водойм, вести спостереження за водною поверхнею;

здійснювати огляд транспортних засобів, будівель та інших місць можливого укриття правопорушників;

перевіряти документи на право перебування у прикордонній смузі й контрольованому прикордонному районі у громадян України, іноземців та осіб без громадянства;

проводити опитування осіб, працівників у районах провадження робіт та обслуговуючий персонал транспортних засобів з метою отримання (уточнення) інформації про можливу протиправну діяльність у районі патрулювання;

підтримувати взаємодію з дільничними інспекторами прикордонної служби, постами технічного спостереження, іншими прикордонними нарядами, у тому числі в пункті пропуску (пункті контролю, контрольному пункті в'їзду-виїзду);

здійснювати пошук та вживати заходів щодо затримання правопорушників законодавства з прикордонних питань, документування та збереження ознак правопорушення;

забезпечити охорону та супроводження (конвоювання) затриманих до підрозділу охорони кордону;

дотримуватись заходів маскуваня.

Під час перевірки прикордонних нарядів патрулю забороняється імітувати дії правопорушників (підкрадатися, нападати або тікати від складу наряду, намагатися силоміць вилучити в нього зброю, спеціальні засоби, боєприпаси та предмети екіпіровки, ігнорувати його законні вимоги).

10. Пост спостереження - прикордонний наряд у складі одного та більше прикордонників, який призначений для візуального спостереження за певною ділянкою державного кордону чи об'єктом з метою виявлення і затримання правопорушників, виявлення ознак підготовки до порушення державного кордону, а також збирання інших даних обстановки.

Пост спостереження службу несе зі спеціально обладнаного відкритого або прихованого пункту спостереження.

За відсутності спеціально обладнаних пунктів спостереження прикордонний наряд веде спостереження зі зручних для спостереження пунктів місцевості. Він забезпечується приладами спостереження.

Прибувши на пункт спостереження, старший прикордонного наряду зобов'язаний:

особисто оглянути місцевість у секторі спостереження, уточнити обстановку в прикордонного наряду, що змінюється;

перевірити документацію, справність засобів зв'язку і сигналізаційних приладів;

установити або прийняти від прикордонного наряду, що змінюється, прилади спостереження;

відшукати на місцевості орієнтири, визначити сектори та об'єкти спостереження для кожного прикордонника і на що слід звертати особливу увагу.

Під час несення служби пост спостереження зобов'язаний:

послідовно оглядати місцевість у визначених секторах та помічати всі зміни;

при виявленні об'єкта, що тільки з'явився, безперервно спостерігати за ним, зафіксувати час виявлення об'єкта, всі дані про нього, вказавши його характерні ознаки та дії;

у разі якщо об'єкт порушив кордон чи рухається в бік кордону або його дії свідчать про підготовку до порушення кордону, доповісти про це старшому зміни прикордонних нарядів (черговому підрозділу);

у разі переміщення об'єкта в смугу спостереження іншого поста (свого або сусіднього підрозділу охорони кордону) повідомити про це чергового підрозділу і, за наявності зв'язку, сусідній пост спостереження;

при виявленні на території суміжної держави озброєних груп і підрозділів, військової техніки визначити та доповісти старшому зміни прикордонних нарядів їх чисельність (глибину колони), склад, озброєння, порядок і напрямок руху (звідки і куди);

під час несення служби на узбережжі моря (прикордонної річки, озера чи іншої водойми) вміти швидко й чітко визначати пеленг на судно, його курс, віддалення від берега, швидкість руху і державну належність.

11. Контрольний пост - прикордонний наряд у складі трьох та більше прикордонників, який призначається для виявлення і затримання правопорушників, здійснення контролю за дотриманням правил прикордонного режиму та виконання інших завдань у межах ділянок відповідальності підрозділів охорони кордону, спрямованих на запобігання вільному переміщенню в межах контрольованого прикордонного району зброї, боєприпасів, вибухових речовин та засобів терору, блокування та ізоляції визначених районів.

Контрольний пост несе службу на обладнаних стаціонарних постах або у визначеному місці, для чого може забезпечуватися переносним комплектом шлагбаумів і дорожніх знаків, засобами для примусової зупинки транспортних засобів, диском з червоним світлоповертачем (для зупинки транспортних засобів), жилетами зі світлоповертаючими стрічками, сигналізаційними приладами для недопущення обходу місця несення служби, документацією, схемою ділянки підрозділу охорони кордону.

Під час виконання завдань контрольний пост зобов'язаний:

з прибуттям до місця несення служби прийняти ділянку під охорону та облаштувати місце несення служби (встановити переносні дорожні знаки та шлагбаум, привести в готовність до застосування пристрій примусової зупинки транспортних засобів, установити сигналізаційні прилади);

вести спостереження за транспортними засобами і прилеглою місцевістю;

здійснювати перевірку документів у визначеній категорії осіб, які перебувають у транспортному засобі, наявності і дійсності реєстраційних документів на транспортний

засіб, огляд транспортних засобів з метою виявлення правопорушників, зброї, боєприпасів, наркотичної речовини, інших підозрілих предметів;

вживати заходів щодо недопущення спроб осіб обминути місце несення служби прикордонного наряду;

підтримувати зв'язок з підрозділом охорони кордону, сусідніми прикордонними нарядами, нарядами від взаємодіючих органів державної влади та громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону;

своїми діями не перешкоджати господарській діяльності підприємств, установ та організацій в прикордонній смузі і в смузі місцевості, що знаходиться між державним кордоном і лінією інженерних загороджень;

суворо дотримуватись заходів безпеки під час зупинки та перевірки транспортних засобів.

12. Пост технічного спостереження - прикордонний наряд у складі двох та більше прикордонників або штатної обслуги технічних постів (комплексів станцій, приладів), який призначений для охорони державного кордону на визначеній ділянці за допомогою засобів візуального та технічного спостереження.

Під час несення служби пост технічного спостереження зобов'язаний:

прийняти у змінного прикордонного наряду документацію (за потреби), технічні засоби й уточнити обстановку;

використовувати технічні засоби охорони кордону відповідно до вимог нормативно-правових актів та нормативних документів, наказу на охорону державного кордону та не залишати їх без нагляду;

постійно знати, які цілі (об'єкти) знаходяться в секторах спостереження, їх місцезнаходження та курси (маршрути) руху;

своєчасно передавати інформацію про виявлені цілі (об'єкти) до чергового підрозділу;

вести службові документи та своєчасно заносити дані до електронних баз даних;

здійснювати наведення на цілі прикордонних нарядів (кораблів, катерів морської охорони, літаків, вертольотів);

забезпечувати охорону місця розміщення прикордонного наряду;

дотримуватись заходів безпеки.

Детальний порядок дій прикордонників у складі прикордонного наряду з урахуванням особливостей експлуатації кожного технічного засобу визначається актами організаційно-розпорядчого характеру.

13. Розвідувально-пошукова група - прикордонний наряд у складі чотирьох та більше прикордонників, який призначений для охорони оперативно-активних, важкодоступних або віддалених ділянок та напрямків, що знаходяться на значній відстані від підрозділу охорони кордону.

Також розвідувально-пошукова група призначається з метою викриття обстановки в зоні відповідальності, своєчасного запобігання, виявлення та припинення збройних нападів на військові об'єкти, реалізації отриманої оперативної інформації.

Розвідувально-пошукова група очолюється офіцером, забезпечується картою (схемою) ділянки, на яку нанесено маршрут, азимути руху, орієнтири з визначенням терміну руху від одного орієнтира до іншого, місця, небезпечні для руху, обхідні маршрути, найбільш імовірні напрямки руху правопорушників, можливі місця їх укриття та інші дані.

Під час віддачі наказу розвідувально-пошуковій групі додатково вказуються: час від'їзду (виходу), прибуття в різні пункти й остаточний термін повернення до підрозділу; прогноз погоди; порядок дій в умовах збройного зіткнення з противником (потрапляння в засідку, ведення бойових дій в оточенні, при спробі захоплення наряду в полон або висунення вимоги здати зброю); порядок дій у разі втрати орієнтування; порядок надання допомоги та евакуації з місця можливих бойових дій.

Особовий склад розвідувально-пошукової групи зобов'язаний:

здійснювати спостереження та прослуховування місцевості, огляд місцевих предметів, господарських та інших об'єктів, транспортних засобів;

виявляти маршрути можливого руху правопорушників, канали переміщення через державний кордон наркотичної речовини, зброї, вибухових речовин, засобів терору, товарів та вантажів;

здійснювати пошук місць можливого переховування (накопичення) незаконних мігрантів;

пересуватися від одного рубежу (точки) до іншого з дотриманням заходів маскуванню та безпосередньої охорони;

проводити розвідку місцевості щодо безпеки застосування сил і засобів підрозділу охорони, встановлювати можливі місця, які можуть бути використані для збройного нападу, скритих підступів до місць розташування прикордонних підрозділів.

14. Секрет - прикордонний наряд у складі трьох та більше прикордонників, який призначений для прихованої охорони певної ділянки на імовірному напрямку (маршруті) руху правопорушників, недопущення раптового нападу на особовий склад та об'єкти Державної прикордонної служби України.

Секрет несе службу на місці переважно в нічний час (в умовах обмеженого бачення) і посилюється залежно від умов обстановки та місцевості різноманітними технічними засобами, зброєю, бронетехнікою, кінологом із розшуковим собакою.

Секрет під час несення служби зобов'язаний:

після отримання наказу приховано висунутись до місця несення служби, яке б забезпечувало круговий огляд і раптовість затримання правопорушників, а також унеможливило непомітний обхід розташування наряду;

вести спостереження і прослуховувати місцевість, бути готовим до затримання правопорушників;

доповідати про появу осіб і транспортних засобів старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону) та надалі діяти за його командою;

не виявляти себе під час руху поблизу місця його розміщення інших прикордонних нарядів, а якщо місце розташування секрету було розкрито - залишити його та приховано займати інше місце на тому ж напрямку, продовжуючи виконувати завдання.

15. Засідка - прикордонний наряд у складі п'ятьох та більше прикордонників, який призначений для затримання правопорушників за завчасно отриманими даними.

Залежно від умов обстановки та місцевості склад наряду посилюється груповою зброєю і додатковим запасом боєприпасів, протитанковими та зенітними засобами.

Прибувши до місця несення служби, старший наряду повинен визначити:

орієнтири і службовий порядок засідки;

місце розташування кожного прикордонника в засідці та його завдання;

систему та порядок відкриття вогню і дій під час затримання (знищення) правопорушників;

сигнали взаємодії в складі наряду, шляхи відходу і пункти збору після виконання завдання.

Під час виконання завдань особовий склад прикордонного наряду зобов'язаний:

після отримання наказу приховано висунутись до місця несення служби на напрямку ймовірного руху правопорушників та уникати свого виявлення в процесі несення служби;

вести спостереження за ймовірними маршрутами руху правопорушників, прослуховувати місцевість, здійснювати контроль за роботою контролюючих засобів (за наявності);

при підході правопорушників до місця розташування засідки здійснити їх затримання та доставлення до підрозділу охорони державного кордону;

суворо дотримуватись заходів маскуванню.

Якщо засідка демаскувала своє розташування, старший прикордонного наряду доповідає старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону) і надалі діє за отриманим розпорядженням.

16. Заслон - прикордонний наряд у складі чотирьох та більше прикордонників, який призначається для прикриття певної ділянки державного кордону, окремого рубежу (об'єкта, пункту) в тилу, під час проведення спеціальних заходів з пошуку правопорушників та інших розшукуваних осіб.

Залежно від умов обстановки та місцевості склад наряду може посилюватися груповою зброєю, протитанковими та зенітними засобами, бронетехнікою та різноманітними технічними засобами.

Прибувши до місця несення прикордонної служби, старший наряду повинен визначити:

розстановку прикордонників у складі заслону, місця їх розташування (маршрути руху);

рубежі установки технічних засобів охорони кордону, порядок дій у разі виявлення правопорушників.

Заслон під час виконання завдань зобов'язаний:

розташовуватись на місцевості так, щоб місцевість перед фронтом прикордонного наряду добре проглядалась (прослуховувалась) і забезпечувалося погодження дій прикордонників;

чітко дотримуватись заходів маскування, у темний час доби без особливої потреби не освітлювати місцевість;

вести прослуховування та спостереження за місцевістю, перевіряти документи в усіх осіб, які прямують через ділянку, що ним прикривається;

у разі виявлення цілей за допомогою радіолокаційної станції, тепловізорів сповіщати прикордонні наряди, які перебувають на цьому напрямку;

у разі надходження сигналу тривоги від сигналізаційного приладу встановити причину його надходження;

виявивши ознаки подолання правопорушниками рубежу, що прикривається, організувати їх переслідування і затримання.

17. Старший прикордонних нарядів у пункті пропуску через державний кордон (далі - старший прикордонних нарядів у пункті пропуску) - прикордонний наряд у складі одного прикордонника, який призначений для керівництва діями прикордонних нарядів у пункті пропуску через державний кордон (пункті контролю, контрольному пункті в'їзду-виїзду).

Старший прикордонних нарядів у пункті пропуску призначається з числа офіцерів (підготовлених військовослужбовців сержантського і старшинського складу), які мають допуск до самостійного керівництва службою, і є безпосереднім начальником для усього особового складу прикордонних нарядів у пункті пропуску (пункті контролю, контрольному пункті в'їзду-виїзду).

Старший прикордонних нарядів у пункті пропуску повинен знати:

обов'язки всіх видів прикордонних нарядів у пункті пропуску (пункті контролю, контрольному пункті в'їзду-виїзду);

нормативно-правові акти, що регламентують порядок перетинання державного кордону особами, транспортними засобами, вантажами;

технологію пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, основні функції підприємств, установ і організацій, що беруть участь у пропуску, а також розміщення й технічне устаткування пункту пропуску (пункту контролю, контрольного пункту в'їзду-виїзду);

порядок перевірки документів, види і способи підробок документів, мати стійкі навички з розпізнавання підроблених документів;

будову, конструктивні особливості, порядок огляду і пропуску через державний кордон транспортних засобів і вантажів, місця можливого обладнання в транспортних засобах і вантажах тайників, сховищ, закладок, уміти виявляти їх;

технічні засоби прикордонного контролю, спеціальні інформаційно-пошукові програми, уміти їх використовувати;

порядок локалізації нестандартних та кризових ситуацій у пунктах пропуску (пунктах контролю, контрольних пунктах в'їзду-виїзду);

психологію поведінки, хитрощі і прийоми, що застосовуються в пунктах пропуску (пунктах контролю, контрольних пунктах в'їзду-виїзду) правопорушниками.

Під час виконання завдань старший прикордонних нарядів у пункті пропуску зобов'язаний:

організовувати службу прикордонних нарядів у пункті пропуску через державний кордон (пункті контролю, контрольному пункті в'їзду-виїзду) і керувати нею, контролювати виконання завдань;

особисто перевіряти документи, що викликають сумніви в їх дійсності;

за потреби особисто оглядати транспортні засоби і вантажі;

організовувати використання технічних засобів прикордонного контролю, спеціальних інформаційно-пошукових програм;

виявляти злочинні дії, кримінальні та адміністративні правопорушення в пункті пропуску через державний кордон (пункті контролю, контрольному пункті в'їзду-виїзду), здійснювати відповідні адміністративно-процесуальні дії;

організовувати ефективне застосування прикордонними нарядами профілів ризику;

періодично під час служби здійснювати перевірку несення служби окремими прикордонними нарядами шляхом опитування, спостереження за їх діями, навчальних закладок;

підтримувати взаємодію зі співробітниками органів внутрішніх справ, Служби безпеки України, контрольних органів і служб, які беруть участь у пропуску через кордон осіб, транспортних засобів і вантажів;

контролювати дотримання підлеглими вимог чинного законодавства щодо охорони інформації з обмеженим доступом;

чітко, стисло й об'єктивно доповідати дані обстановки, результати прикордонного контролю, необхідні висновки і пропозиції;

відповідно до міждержавних угод підтримувати взаємодію з підрозділами прикордонного контролю суміжної держави.

Старший прикордонних нарядів у пункті пропуску в межах своїх повноважень має право:

визначати додаткові завдання та віддавати накази прикордонним нарядам у пунктах пропуску (пунктах контролю, контрольних пунктах в'їзду-виїзду), контролювати їх виконання;

визначати порядок і час прийому їжі, а в разі несення служби понад 12 годин - відпочинку прикордонними нарядами в пункті пропуску;

приймати рішення на пошук та затримання правопорушників.

По закінченні служби старший прикордонних нарядів у пункті пропуску через державний кордон повинен доповісти старшому зміні прикордонних нарядів дані про:

обстановку в пункті пропуску, основні результати прикордонного контролю;

результати перевірок служби прикордонних нарядів посадовими особами підрозділу охорони кордону та органів управління, за потреби - подати рапорт.

Також старший прикордонних нарядів у пункті пропуску через державний кордон виконує інші завдання та обов'язки, визначені нормативно-правовими актами та актами організаційно-розпорядчого характеру Міністерства внутрішніх справ України та Державної прикордонної служби України.

18. Оператор комплексу спеціальних технічних засобів - прикордонний наряд у складі одного прикордонника, який призначений для охорони певної ділянки державного кордону або території пункту пропуску (пункту контролю, контрольного пункту в'їзду-виїзду) шляхом дистанційного контролю за допомогою систем (комплексів) оптико-електронного спостереження, засобів охорони локальних ділянок, охоронної сигналізації, відеоспостереження, радіаційного контролю, підтримання зв'язку, отримання та передачі інформації, ведення відповідних обліків з дотриманням вимог чинного законодавства щодо охорони інформації з обмеженим доступом.

Прикордонний наряд повинен знати склад, тактико-технічні дані, будову і принцип роботи технічних засобів, їх стан, можливості і правила експлуатації.

Під час виконання завдань оператор комплексу спеціальних технічних засобів зобов'язаний:

своєчасно і в установленому порядку реагувати на сигнали і зміни зображення на моніторах, а в разі потреби доповідати про них по команді;

за потреби знімати задані показники і заносити їх до обліків роботи технічних засобів;

своєчасно та акуратно вести службову документацію, своєчасно заносити дані до електронних баз даних;

у разі виникнення несправностей у роботі технічних засобів уживати заходів для їх швидкого усунення;

забезпечувати порядок на робочому місці;

суворо дотримуватись правил техніки безпеки і протипожежної безпеки.

Детальний порядок дій прикордонників у складі прикордонного наряду з урахуванням особливостей експлуатації кожного технічного засобу визначається відповідними нормативними документами.

19. Черговий інформаційно-телекомунікаційних систем (далі - черговий ІТС) - прикордонний наряд у складі одного та більше прикордонників, який призначений для забезпечення цілодобового функціонування та обслуговування засобів телекомунікацій, програмно-технічних комплексів (далі - ПТК), автоматизованих робочих місць посадових осіб підрозділу охорони кордону, пункту управління системи оптико-електронного спостереження та інших компонентів інформаційно-телекомунікаційних систем.

Черговий ІТС повинен знати склад, призначення, тактико-технічні характеристики, будову, правила експлуатації, функціональні можливості і принцип роботи засобів телекомунікації, ПТК інформаційно-телекомунікаційних систем, установлених на об'єктах інформаційної діяльності, порядок надання доступу до інформації, що обробляється в інформаційно-телекомунікаційних системах.

Під час виконання завдань черговий ІТС зобов'язаний:

здійснювати постійний моніторинг стану баз даних ПТК, виконувати функції адміністрування ПТК та компонентів локальної обчислювальної мережі об'єкта інформаційної діяльності (у частині, що їх стосується);

підтримувати засоби телекомунікації та ПТК інформаційно-телекомунікаційних систем у робочому стані;

надавати доступ до роботи на відповідних автоматизованих робочих місцях складу зміни прикордонного наряду та визначеним посадовим особам;

здійснювати контроль за дотриманням посадовими особами - користувачами ПТК правил експлуатації автоматизованих робочих місць та периферійного обладнання;

вести облік роботи засобів телекомунікації та ПТК інформаційно-телекомунікаційних систем;

суворо дотримуватись вимог щодо забезпечення передачі документальних повідомлень, обміну інформації, правил техніки безпеки, технічного захисту інформації, заходів пожежної безпеки.

У службовій діяльності черговий ІТС керується нормативно-правовими актами та актами організаційно-розпорядчого характеру, що регламентують використання засобів телекомунікації, інформаційно-телекомунікаційних систем та організацію оперативно-технічної служби на вузлах зв'язку у Державній прикордонній службі України.

20. Перевірка документів - прикордонний наряд у складі одного та більше прикордонників, який призначений для перевірки документів у осіб з метою встановлення їх дійсності та приналежності відповідній особі, встановлення законних підстав для перетинання державного кордону особами, в'їзду та перебування на визначеній території, де Державна прикордонна служба України здійснює прикордонний контроль, інші службові дії з охорони державного кордону, а також дослідження за результатами оцінки ризиків документів, що стосуються транспортних засобів, вантажів.

У прикордонний наряд призначаються прикордонники, які мають допуск до самостійного несення служби в прикордонному наряді "Перевірка документів".

Під час виконання завдань прикордонний наряд з перевірки документів зобов'язаний:

перевіряти документи громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перетинають державний кордон (в'їжджають/виїжджають та перебувають на визначеній території), з метою встановлення їх дійсності та приналежності відповідній особі, при цьому з'ясувати наявність або відсутність підстав для тимчасової відмови особі у перетинанні державного кордону (в'їзду/виїзду та перебування на визначеній території);

здійснювати реєстрацію іноземців, осіб без громадянства та їх паспортних документів у випадках, передбачених чинним законодавством;

виявляти недійсні документи, а також документи, що не належать їх пред'явникам, затримувати осіб, які пред'явили такі документи, і негайно доповідати про них по команді;

виявляти осіб, яким заборонено в'їзд в Україну або стосовно яких є доручення уповноважених органів державної влади;

здійснювати ідентифікацію автомобільних транспортних засобів з метою виявлення серед них викрадених.

Також прикордонний наряд з перевірки документів виконує інші завдання та обов'язки, визначені нормативно-правовими актами та актами організаційно-розпорядчого характеру Міністерства внутрішніх справ України, Державної прикордонної служби України.

21. Огляд транспортних засобів - прикордонний наряд у складі одного та більше прикордонників, який призначений для здійснення огляду транспортних засобів і вантажів з метою виявлення правопорушників, зброї, наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, боєприпасів, вибухових речовин, матеріалів і предметів, заборонених до переміщення через державний кордон, виявлення викрадених транспортних засобів.

У прикордонний наряд призначаються прикордонники, які мають допуск до самостійного несення служби в прикордонному наряді "Огляд транспортних засобів".

Під час виконання завдань прикордонний наряд з огляду транспортних засобів зобов'язаний:

ретельно оглядати транспортні засоби закордонного прямування і вантажі, що перевозяться на них, з метою виявлення правопорушників, схованок та інших місць у транспортних засобах і вантажах, в яких можуть бути заховані зброя, наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, боєприпаси, вибухові речовини, матеріали і предмети, заборонені до переміщення через державний кордон;

проводити ідентифікацію автомобільних транспортних засобів з метою виявлення серед них викрадених або таких, що перетинають державний кордон з порушенням законодавства України;

у разі виявлення несправних пломб, пошкодження упаковки, інших ознак проникнення людей в опломбовані транспортні засоби, контейнери, вантажі вживати належних заходів для їх комісійного розкриття й огляду;

під час огляду не допускати порушень заходів безпеки та пошкоджень транспортних засобів і вантажів.

Також прикордонний наряд з огляду транспортних засобів виконує інші завдання та обов'язки, визначені нормативно-правовими актами та актами організаційно-розпорядчого характеру Міністерства внутрішніх справ України, Державної прикордонної служби України.

22. Контроль за режимом - прикордонний наряд у складі одного та більше прикордонників, який призначений для контролю за дотриманням режиму в пунктах пропуску (пунктах контролю, контрольних пунктах в'їзду-виїзду), ведення спостереження за особами і транспортними засобами, які перетинають державний кордон, їх в'їздом (виїздом) у пункт пропуску (пункт контролю, контрольний пункт в'їзду-виїзду), перевірки законності підстав сходження на берег членів екіпажів іноземних суден та інших осіб і повернення на них, а також для огляду місцевості, сигналізаційних і контролюючих засобів.

Під час виконання завдань прикордонний наряд з контролю за режимом зобов'язаний:

рухатись за вказаним маршрутом, уважно оглядати територію пункту пропуску (пункту контролю, контрольного пункту в'їзду-виїзду) та прилеглу до нього місцевість, службові приміщення, місця можливого переховування правопорушників;

перевіряти документи в осіб, які перебувають на території пункту пропуску (пункту контролю, контрольного пункту в'їзду-виїзду), виявляти і затримувати осіб, які незаконно там перебувають;

спостерігати за поведінкою обслуговуючого персоналу транспортних засобів, які перебувають у пункті пропуску (пункті контролю, контрольному пункті в'їзду-виїзду);

у разі виявлення правопорушників або осіб, які намагаються незаконно перетнути кордон, негайно доповідати старшому прикордонних нарядів у пункті пропуску і вживати заходів до переслідування і затримання правопорушників.

Прикордонний наряд може розміщуватися на вишках, перекидних містках, у вагонах поїздів, на баржах, катерах, на українських суднах, портових кранах, у спеціально обладнаних для прихованого спостереження місцях, що забезпечують несення служби або виконання завдань на визначеному маршруті.

23. Супровід транспортних засобів - прикордонний наряд у складі одного та більше прикордонників, який призначений для супроводу транспортних засобів.

Під час виконання завдань прикордонний наряд із супроводу транспортних засобів зобов'язаний:

вести постійне спостереження за супроводжуваними транспортними засобами і прилеглою місцевістю;

не допускати посадки (висадки) осіб на транспортні засоби, а також завантаження (вивантаження) вантажів;

затримувати всіх осіб, які намагаються незаконно проникнути або проникли на транспортні засоби;

негайно доповідати за командою про все підозріле, що виявлено на транспортних засобах і прилеглий місцевості (водній поверхні);

у разі виявлення осіб, які зіскочили з транспортного засобу під час руху, вживати заходів до зупинки транспортного засобу, переслідування та затримання таких осіб, доповідати по команді;

під час супроводу поїздів службу нести шляхом періодичного обходу вагонів, перевірки документів у пасажирів, огляду місць можливого укриття правопорушників і спостереження з вікон і тамбурів, на ділянках повільного руху потягів бути в готовності до дій на випадок виявлення осіб, які зіскочили з потяга або намагаються сісти в нього, взаємодіяти з прикордонними нарядами, що перебувають поблизу залізничного полотна (шосейної дороги), працівниками поїзних бригад, посадовими особами органів внутрішніх справ;

під час супроводу автомобільної колони (окремого автомобіля) вести спостереження за транспортними засобами з кабіни або кузова автомобіля, за потреби вживати заходів для зупинки колони в разі відставання окремих автомобілів, під час зупинки автомобільної колони (окремого автомобіля) спішуватись та вести спостереження за місцевістю і автомобілями, запобігати незаконним спробам окремих осіб зійти з транспортних засобів або незаконно проникнути в них.

24. Спостереження за транспортними засобами - прикордонний наряд у складі одного та більше прикордонників, який призначений для спостереження за особами, транспортними засобами, які перетинають державний кордон, з метою недопущення його незаконного перетинання.

Прикордонний наряд зі спостереження за транспортними засобами може розміщуватись на вишках, перекидних містках, у вагонах поїздів, що стоять поряд, на баржах, катерах, на сусідніх українських суднах, портових кранах, у спеціально обладнаних для прихованого спостереження місцях, що забезпечують несення служби.

Під час виконання завдань прикордонний наряд зі спостереження за транспортними засобами зобов'язаний:

своєчасно, до прибуття транспортних засобів, вийти на місце несення служби, оглянути місцевість і вивести сторонніх осіб;

вести постійне, а за можливості приховане спостереження за транспортними засобами і місцевістю (водною поверхнею);

затримувати всіх осіб, які намагаються незаконно проникнути в транспортні засоби або зійти з них;

підтримувати взаємодію з прикордонними нарядами, які здійснюють огляд транспортних засобів і перевірку документів осіб, які на них прямують;

з початком руху від'їжджаючих транспортних засобів супроводжувати їх візуально, після чого оглядати місцевість (водну поверхню).

25. Вартовий шлагбаума - прикордонний наряд у складі одного та більше прикордонників, який призначений для контролю за перетинанням державного кордону особами, транспортними засобами, їх в'їздом (виїздом) у/з пункт(у) пропуску (пункт контролю, контрольний пункт в'їзду-виїзду).

Під час виконання завдань вартовий шлагбаума зобов'язаний:

вести спостереження за місцевістю і транспортними засобами, які прибувають для в'їзду в Україну і виїзду з України;

перевіряти наявність документів у осіб, які в'їжджають у пункт пропуску (пункт контролю, контрольний пункт в'їзду-виїзду), про осіб, які не мають документів, доповідати старшому прикордонних нарядів у пункті пропуску через державний кордон;

надавати дозвіл на в'їзд у пункт пропуску (контрольний пункт в'їзду-виїзду) посадовим особам контрольних органів (служб), працівникам сфери обслуговування, співробітникам правоохоронних органів та іншим особам, які не прямують через державний кордон, за наявності відповідних документів;

надавати дозвіл на виїзд за межі території пункту пропуску (пункту контролю, контрольного пункту в'їзду-виїзду) транспортних засобів після проходження прикордонного, митного та інших визначених законодавством України видів контролю;

під час пропуску в пункт пропуску (пункт контролю, контрольний пункт в'їзду-виїзду) транспортних засобів стежити, щоб ними не проїхали правопорушники;

вживати заходів щодо недопущення незаконного в'їзду, виїзду транспортних засобів у/з пункт(у) пропуску (пункт контролю, контрольний пункт в'їзду-виїзду).

26. Вартовий біля трапа судна - прикордонний наряд у складі одного та більше прикордонників, який призначений для перевірки законності підстав для сходження на берег членів екіпажів іноземних суден та інших осіб і повернення на них.

Під час виконання завдань вартовий біля трапа судна зобов'язаний:

уважно перевіряти документи членів екіпажу під час їх сходження на берег і повернення на судно, фіксувати час сходження на берег і повернення на судно членів екіпажу;

знати, кому з членів екіпажу не дозволено сходити на берег;

здійснювати в установленому порядку пропуск на судно бригад докерів-механізаторів, портових робітників та інших осіб, яким дозволено відвідання іноземних суден;

знати кількість членів екіпажів, які перебувають на березі, а також робітників та інших осіб, пропущених на судно, контролювати їх повернення;

вести спостереження за поведінкою членів екіпажів іноземних суден та іноземними круїзними туристами;

виявляти спроби винесення із судна на берег або пронесення з берега на судно зброї, боєприпасів та інших предметів і матеріалів, заборонених до переміщення через кордон, у

разі виявлення таких спроб доповідати по команді і діяти відповідно до отриманих розпоряджень;

затримувати всіх осіб, які намагаються проникнути на судно або зійти з нього без установлених документів.

27. Робоча група на кордоні (далі - робоча група) - прикордонний наряд у складі двох і більше прикордонників, який призначений для виконання робіт з утримання державного кордону, створення (будівництва, облаштування), удосконалення та підтримання в робочому стані інженерних споруд та загороджень, лінійної частини технічних засобів охорони кордону на державному кордоні, а також охорони державного кордону в місці проведення робіт.

Прибувши до місця виконання завдання, робоча група повинна оглянути місцевість, перевірити сигналізаційні і контролюючі засоби на визначеній під охорону ділянці.

Під час несення служби робоча група зобов'язана:

здійснювати технічне обслуговування, ремонт, облаштування і утримання інженерних споруд і загороджень, усувати виявлені несправності і пошкодження, будувати нові споруди і загородження;

вести спостереження за місцевістю, суворо дотримуватися слідового режиму і не залишати на ділянці інструментів, будівельних матеріалів та інших сторонніх предметів, які можуть бути використані правопорушниками для подолання інженерних споруд та загороджень;

самостійно або у взаємодії з іншими прикордонними нарядами переслідувати і затримувати виявлених правопорушників.

III. Дії прикордонних нарядів у разі ускладнення обстановки

1. Дії прикордонних нарядів у разі збройного вторгнення, припинення збройних провокацій та відбиття збройних нападів

1. Під час відбиття збройного вторгнення, припинення збройних провокацій та відбиття збройних нападів прикордонний наряд виконує завдання із застосуванням зброї та бойової техніки (за наявності).

2. При виявленні підготовки збройного вторгнення або збройної провокації прикордонний наряд, до переходу супротивником державного кордону, приховано займає вигідну позицію або наявну оборонну споруду, готується до бою, здійснює доповідь черговому підрозділу охорони кордону (старшому зміни прикордонних нарядів або начальнику підрозділу охорони кордону) та веде спостереження. Старший наряду визначає спостерігача та ставить йому завдання, вживає заходів з укриття службових собак та транспортних засобів (за наявності).

3. За результатами особистого спостереження за діями противника, вивчення місцевості старший наряду приймає рішення, в якому визначає порядок дій з відбиття збройного вторгнення (припинення збройної провокації), завдання підлеглим прикордонникам та порядок взаємодії. Про обстановку та прийняте рішення старший наряду доповідає старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону).

4. Під час постановки завдання підлеглим прикордонникам старший наряду визначає:

орієнтири;

місце для стрільби кожному прикордоннику та сектор обстрілу;

порядок відкриття та ведення вогню або дій наряду при припиненні збройної провокації;

сигнали взаємодії та порядок дій за ними.

5. При збройному вторгненні або збройній провокації прикордонний наряд доповідає старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону), подає визначений сигнал та вступає в бій. Старший наряду зобов'язаний спостерігати за розвитком обстановки (ходом бою), своєчасно уточнювати завдання прикордонникам, керувати вогнем та здійснювати контроль за витратою боєприпасів. За потреби старший наряду визначає порядок відходу та зайняття нової позиції.

6. При раптовому нападі озброєного противника або виявленні засади прикордонний наряд негайно готується до бою, доповідає (подає сигнал) про необхідність допомоги та вражає противника вогнем з наявної зброї, не допускаючи проведення ним маневру або захвату прикордонників.

7. При обстрілі прикордонного наряду з території суміжної держави склад прикордонного наряду займає вигідну позицію та, спостерігаючи за діями противника, готується до відбиття можливого збройного вторгнення. Вести вогонь у відповідь через державний кордон заборонено, крім випадків, визначених чинним законодавством України.

8. З прибуттям сусідніх прикордонних нарядів загальне керівництво діями з відбиття збройного вторгнення здійснює старший за військовим званням, а при рівному званні - старший того наряду, який перший вступив у бій. При цьому значна увага приділяється питанням узгодженості дій всіх сил і засобів із завдання ураження противнику. З прибуттям резерву від підрозділу охорони кордону старший наряду доповідає обстановку старшому резерву та діє за його командами.

9. Після виходу з бою старший наряду повинен доповісти, якщо хтось зі складу наряду потребує медичної допомоги, перевірити транспортні засоби, зброю та екіпірування, що використовувались під час несення служби, та доповісти про будь-які пошкодження.

2. Дії прикордонних нарядів у разі припинення провокацій

1. При виявленні навмисного перетинання державного кордону групою (групами) неозброєного цивільного населення з території суміжної держави прикордонний наряд організовує спостереження за районом провокації та територією суміжної держави. Старший наряду доповідає старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону), голосом (за потреби жестами) попереджає осіб про незаконне перетинання державного кордону та вимагає залишити територію нашої держави.

2. Для ведення спостереження за районом проведення провокації старший наряду призначає спостерігачів (спостерігача), які виявляють серед правопорушників військовослужбовців (озброєних осіб), а також військові формування (групи) на території суміжної держави поблизу державного кордону. За наявності відповідних засобів

спостерігачі здійснюють відео-, фотодокументування протиправних дій населення суміжної держави.

3. За розпорядженням начальника підрозділу охорони кордону прикордонний наряд до прибуття резерву проводить стримуючі дії до невеликих груп цивільного населення та не допускає їх просування вглиб ділянки, що охороняється.

4. Прикордонний наряд під час проведення заходів щодо припинення провокації зобов'язаний убезпечити себе від можливих обстрілів та спроб захоплення, перебувати в постійній готовності до застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, службових собак та зброї, якщо це вимагатиме обстановка в районі провокації.

5. За неозброєних провокацій без перетинання державного кордону (погрози на адресу прикордонників, мітинги та демонстрації поблизу державного кордону, перекидання через державний кордон різноманітних предметів) прикордонний наряд, не відповідаючи на провокаційні дії, займає найближче укриття (вигідну ділянку місцевості), приховано веде спостереження за районом провокації і про зміни обстановки доповідає старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону).

Склад прикордонного наряду помічає місця, куди були перекинуті через державний кордон предмети, та веде за ними спостереження.

6. За інших провокацій (незаконне переміщення або руйнування прикордонних знаків, перегін тварин) старший прикордонного наряду негайно доповідає старшому зміни прикордонних нарядів (начальнику підрозділу охорони кордону) і діє згідно з отриманими розпорядженнями.

7. При припиненні провокацій, відбитті збройного вторгнення чи нападу прикордонний наряд повинен вживати всіх можливих заходів для збереження слідів та збору інших доказів неправомірних дій на державному кордоні.

3. Дії прикордонних нарядів у разі виявлення ознак порушення законодавства України з прикордонних питань

1. Прикордонний наряд, виявивши на ділянці, що охороняється, ознаки порушення законодавства про державний кордон України (сліди, речі та предмети, що вказують на вчинення правопорушення), повинен упевнитись, що поблизу відсутні інші ознаки або сліди правопорушників.

Старший наряду в ході вивчення слідів зобов'язаний визначити напрямок руху та орієнтовну кількість правопорушників, давність залишених ознак правопорушення (слідів), позначити місце їх виявлення і вжити заходів щодо їх збереження, вказати напрямок руху прикордонного наряду, після чого доповісти черговому підрозділу охорони кордону (старшому зміни прикордонних нарядів, начальнику підрозділу охорони кордону), а за відсутності зв'язку подати встановлений сигнал і почати переслідування правопорушників по слідах або в імовірному напрямку їх руху.

2. У разі виявлення обставин, що вказують на наявність ознак кримінального правопорушення, прикордонний наряд зобов'язаний:

доповісти про факт, час та обставини виявлення ознак кримінального правопорушення черговому підрозділу (старшому зміни прикордонних нарядів, начальнику підрозділу охорони кордону);

вжити заходів щодо збереження виявлених ознак кримінального правопорушення з метою недопущення їх зміни та фальсифікації;

за потреби надати першу медичну допомогу постраждалим від кримінального правопорушення;

про всі обставини події доповісти письмовим рапортом старшому зміни прикордонних нарядів.

3. Організуючи переслідування, старший наряду визначає:

місце кожного прикордонника в ході переслідування;

порядок спостереження, огляду місцевості і схованок на маршруті руху;

порядок дій у разі втрати слідів і в разі виявлення правопорушників (якщо переслідування ведеться по слідах або за допомогою розшукового собаки);

сигнали взаємодії і яким чином діяти за ними.

4. У ході переслідування прикордонний наряд:

оглядає місцевість і можливі місця укриття правопорушників на маршруті свого руху і поблизу нього;

підтримує зв'язок з підрозділом охорони кордону і повідомляє про своє місцеперебування і напрямок руху;

у разі втрати слідів оглядає найближчі можливі місця укриття правопорушників і ділянки місцевості, де сліди можуть бути виявлені знову. Якщо загублені сліди виявити не вдалося, наряд позначає останній видимий слід і продовжує переслідування правопорушників у ймовірному напрямку їх руху;

досягнувши державного кордону і не виявивши правопорушників, перекриває ймовірний напрямок їх руху, доповідає черговому підрозділу охорони кордону (старшому зміни прикордонних нарядів) і, маскуючись, веде спостереження за прилеглою до державного кордону територією.

5. У разі виявлення осіб, в діях яких містяться ознаки адміністративних правопорушень, протидію яким законодавством України віднесено до компетенції Державної прикордонної служби України, прикордонний наряд діє в порядку, визначеному Інструкцією з оформлення посадовими особами Державної прикордонної служби України матеріалів справ про адміністративні правопорушення, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18 вересня 2013 року N 898, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 09 жовтня 2013 року за N 1729/24261.

6. У разі виявлення осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, прикордонний наряд діє в порядку, визначеному Інструкцією про порядок дій посадових

осіб органів (підрозділів) охорони державного кордону під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду та порядок подальшої взаємодії органів (підрозділів) охорони державного кордону з органами досудового розслідування, затвердженою наказом Адміністрації Держприкордонслужби України від 14 листопада 2012 року N 931, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 05 грудня 2012 року за N 2033/22345.

7. У разі виявлення ознак порушення митних правил або майна, яке не має власника або власник якого невідомий, прикордонний наряд діє в порядку, визначеному Інструкцією про порядок дій органів (підрозділів) охорони державного кордону під час виявлення ознак порушень митних правил, а також виявлення майна, яке не має власника або власник якого невідомий, та порядок подальшої взаємодії органів (підрозділів) охорони державного кордону з органами доходів і зборів, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства доходів і зборів України від 03 жовтня 2013 року N 947/525, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 29 жовтня 2013 року за N 1826/24358.

8. У разі виявлення ознак вчинення правопорушень, протидію яким законодавством України віднесено до компетенції іншого правоохоронного органу, прикордонний наряд негайно інформує чергового підрозділу для виклику на місце виявлення правопорушення представника цього органу.

**Начальник Департаменту
юридичного забезпечення МВС
генерал-майор міліції**

Д. В. Горбась